

Lunds universitet
MUSIKHÖGSKOLAN I MALMÖ
Musiklärarutbildningen

Examensarbete 10 poäng
Rickard Carlsson
Ht 2007

Spykist javisst, men sen då?

– En studie om musikesteters framtidsplaner

Handledare: Gunnar Heiling

Abstract

Spykist – of course, what then? – A study of the future plans of young music students in a Swedish high school.

(Spykist javisst, men sen då? – En studie om musikesteters framtidsplaner)

This study is dedicated to examine in what direction music students on a Swedish high school are planning to continue their education. The students, mainly 18-19 years old, are in different ways influenced in their specialised music studies by the arts program offered by their school. Will they aim for future higher musical studies or are they satisfied to have music only as a leisure pursuit? This study is based on a survey which included 99 students from grades 2 and 3 in a high school in the south of Sweden, called "Spyken". The result shows that between 40 and 50 % of the students are planning a future musical career. The students suggest several improvements concerning the ability of this school to prepare students for their career. However more than every fourth student cannot give an account of future plans of studies. A lot of gender differences are becoming visible through the questions of the survey and they show for example that the boys are more insecure and the girls are more longterm planning in regard to music and career. The environment of every student including culture, traditions, family and media play a complex role to form a base for their decision about future plans. In addition, spare time musical activities during adolescence, particularly related to the community culture school, seem important to convince students to choose the musical profession. The most important reasons why the students have chosen the arts program on Spyken are wishes to obtain musical progress and influence from former and satisfied students. The most coveted musical professions are "freelance musician" and to become "a well known artist".

Keywords: music; high school, arts program, choice of a vocation, musical profession, career planning, adolescence

Sammanfattning

Spykist javisst, men sen då? – En studie om musikesteters framtidsplaner

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur gymnasieelever vid det estetiska programets musikgren planerar att vidareutbilda sig. Dessa studenter, i huvudsak runt 18-19 år, påverkas på olika sätt i sin kontext av gymnasiala musikstudier. Siktat eleverna mot vidare musikstudier och musikyrken efter gymnasiet eller betraktar de musikutövandet som en fritidsyssla. Denna studie är baserad på 99 elevenkäter i årskurs två och tre på estetprogrammets musikgren vid gymnasieskolan Spyken i Lund. Resultatet visar att mellan 40 och 50 % av studenterna planerar för en framtida musikutbildning och musikkariär och de har flera förslag på hur utbildningen ska kunna utgöra en bättre förberedelse för detta. Emellertid kan mer än var fjärde elev inte redogöra för sina framtida studieplaner utan svarar "vet ej". En hel del könsskillnader blir synliga genom studien och de visar till exempel att killarna är mer osäkra när det gäller studieplaner samt att tjejer tvärtom visar större långsiktighet när det gäller studier och musikkariär. Miljön runt varje student med kultur, traditioner, familj och media tycks utgöra en komplex väv av påverkan för att forma beslut om framtidsplaner. Emellertid så verkar fritidsmusicerandet under uppväxten, i synnerhet i kontakten med kulturskolan, ha en viktig betydelse för att ge tidig övertygelse om framtidsplaner med musikinriktning. De viktigaste anledningarna till att eleverna valt estetiskt program på Spyken är önskan om att kunna utvecklas musikaliskt samt att de blivit påverkade av andra nöjda elever som går eller tidigare har gått på Spyken. Musikyrkena som är mest eftertraktade bland musikesteterna är "frilansmusiker som turnerar med artister och band" samt "artist och kändis".

Sökord: musik, gymnasiet, estetiska programmet, studieplaner, yrkesplaner, musikyrke, musikutbildning, ungdomar, ungdomars framtidsplaner, folkhögskola, musikhögskola, Spyken, Lund, musikkariär

Förord

Detta arbete har sysselsatt mig i mer eller mindre aktiva omgångar under ett och ett halvt år. Jag har under denna resas gång fått träffa en hel del olika människor som på olika sätt bidragit till att överhuvudtaget göra studien möjlig.

Jag vill först och främst framföra ett stort tack till min familj, utan ert stöd och förståelse hade jag aldrig rott detta iland. (Jenny – tack för otaliga fat med kvällsfika som gjort det möjligt att orka skriva lite till)

Min handledare Gunnar vill jag tacka för alla ord av uppmuntran och goda kommentarer när jag i vissa stunder upplevt att jag bara "irrat runt" i min empiri.

Ett jättetack till Spykens elever som bidragit med så mycket kloka tankar i enkäterna. Självklart vill jag också tacka alla musklärarna på Spyken med Ulla Ekelund och Sverker Zadig i spetsen för att ni hela tiden varit så positiva till studiens genomförande. Ett särskilt tack vill jag även säga till studierektor Åsa Narin som varit till stor hjälp i samband med elevenkäterna.

Jag vill passa på att framföra tack till Stephan Bladh och Maria Karlsson. Er noggranna forskning har gett mig så mycket inspiration. Tack till Peter Berry för den engelskspråkliga granskningen av "Abstract".

Slutligen vill jag tacka övriga människor som stått ut med mina vetgiriga frågor och som tålmodigt lyssnat och gett feedback på mina funderingar runt detta examensarbete.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte och frågeställningar	3
1.3 Målgrupper	4
2. LITTERATURGENOMGÅNG	5
2.1 Gymnasieskolan Spyken.....	5
2.2 Spykens programkatalog.....	6
2.3 Skolverkets styrdokument och intentioner	7
2.4 Tidigare Forskning	8
2.4.1 Musikelever på gymnasiet estetiska program	8
2.4.2 Nationella utvärderingen av grundskolan 2003	9
2.4.3 Musiklärare – i utbildning och yrke.....	10
2.4.4 Att gå mot strömmen	11
2.4.5 Sammanfattning av tidigare gjord forskning	13
3. METOD	14
3.1 Metodologi	14
3.2 Enkät till musikestetelever	15
3.2.1 Förberedelser	15
3.2.2 Genomförande	16
3.2.3 Inmatning i datorn	17
3.3 Validitet och reliabilitet.....	18
4. RESULTAT	19
4.1 Spykistens profil	19
4.1.1 Sammanfattning av huvudrubriken "Spykistens Profil"	23
4.2 Tankar och attityder om studier, arbete och musik.....	24
4.2.1 Sammanfattning av huvudrubriken "Tankar och attityder om studier, arbete och musik"	29
4.3 Musik på Spyken	29
4.3.1 Sammanfattning av huvudrubriken "Musik på Spyken".....	36
4.4 Musikyrken	37
4.4.1 Sammanfattning av huvudrubriken "Musikyrken"	39
5. SLUTSATSER OCH DISKUSSION.....	40
5.1 Reflektioner över undersökningen.....	40
5.2 Diskussion av resultaten	41
5.2.1 Är musikesteter på Spyken annorlunda jämfört med andra?	41
5.2.2 Påverkar föräldrarnas utbildningsnivå framtidsplanerna?	42
5.2.3 Det synliga dubbla syftet med studierna	43
5.2.4 Förberedelse för musiklärarstudier	44
5.2.5 Balans mellan fokuseringsdiken	45
5.2.6 Hur påverkar tiden på Spyken eleverna?	47
5.2.7 Påverkan utanför skolans väggar	48
5.3 Sammanfattande slutsatser	49
5.4 Förslag till fortsatt forskning	49
6. REFERENSER.....	51
7. BILAGA	52

1. INLEDNING

1.1 BAKGRUND

För drygt två år sedan kom jag i kontakt med gymnasieskolan Spyken för första gången. Skolan, belägen i Lund, har på sitt estetiska program en ansevärd mängd musiksalar, instrument och ljudutrustning och behövde en musiktekniker som kunde sköta underhåll och service. Jag blev erbjuden jobbet och tackade ja. Det var en välkommen extrainkomst för en student på musikhögskolan men den begränsade ekonomi som studierna innebär.

Genom jobbet fick jag lära känna flera av skolans verksamma musiklejare som gav en spännande inblick i musikundervisningen på ett estetiskt program. Detta intresserade mig i hög grad inte minst på grund av att jag saknade egna erfarenheter på området. Min egen gymnasietid tillbringade jag nämligen på 4-årig teknisk linje och den musiklejareerfarenhet jag vid det tillfället besatt var i stort sett begränsad till grundskolan.

Ganska snart fick jag intressanta samtal även med elever som gick på estetiska programmets musikgren. Eleverna hade fått reda på att jag parallellt med mitt musiklejarejobb läste till musiklejare på musikhögskolan i Malmö och hade en hel del frågor om hur jag upplevde detta. En typ av fråga de ofta ställde handlade om de "hemska" antagningsprov man måste ta sig igenom för att komma in på musikhögskolan samt hur man bäst förberedde sig för dessa. En händelse som särskilt väckte mitt intresse var de elev- och lärardiskussioner som satte igång när det blev känt att en musikelev från Spyken ganska abrupt valde att byta skola till Heleneholmsgymnasiet i Malmö med motiveringen att dennes chanser att komma in på Musikhögskolan skulle öka betydligt. Frågeställningarna ställdes lite på sin spets när jag av en slump kort därefter träffade på några andra Spykenelever som var på besök under "öppet hus" på Musikhögskolan. Deras raka fråga till mig blev: "- Tror du att vi som Spykister har någon chans att komma in på musikhögskolan eller tycker du vi också ska byta till Heleneholm?" Det enda svar jag kunde ge dem var att berätta om min egen förberedelse som började ett helt år innan antagningsproven.

Jag började därmed fundera på om det fanns många elever på Spyken som bar på sådana funderingar (och tvivel) om sina nuvarande och framtida studier samt yrkesval. Kort senare fick jag dessutom möjlighet att göra sex veckors långpraktik (VFU) på samma skola. Denna praktik blev mycket intressant och givande och bidrog också till att öka mitt intresse för dessa elevers studieplaner samt deras förhållande till musikutövande. Det blev då tydligt för mig vilken otrolig spännvidd det fanns mellan olika musikelevers ambitionsnivåer. Jag träffade på elever som var drivna och mycket skickliga musiker och som la ner ett stort arbete på musikalisk vidareutveckling och som vitt och brett pratade om olika tänkbara musikyrken. Sen fanns det också andra mer vilslna och osäkra individer, som tycktes hålla en så låg profil som möjligt och helst bara ville "segla med" utan någon till synes större ansträngning. Dessa elevers ambitioner och framtidsplaner var betydligt svårare att läsa av. Jag ville veta mer om vad alla dessa ungdomar gjorde på Spykens estetiska program och vart dom var på väg.

Jag samtalade med flera av Spykens musiklejare om dessa frågor och fick en hel del olika svar och funderingar. För att få möjlighet att även fördjupa mig i elevernas egna svar på mina

frågor bestämde jag mig därför att jag skulle ägna mitt examensarbete åt Spyken och dess musikesteter.

1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Mina huvudsyften är dels att ta reda på vad Gymnasieskolan Spykens musikestetiska elever har för framtidsplaner vad gäller studier och yrkesval samt dels att identifiera hur olika faktorer har format och formar dessa framtidsplaner.

I mitt sökande efter svar känns det ofrånkomligt att på något sätt ta reda på en del om Spyken-elevernas bakgrund. I mina samtal med några av Spykens musiklärare har det till exempel flera gånger antytts att elevers föräldrars studiegång och yrkesval kan vara en viktig faktor som påverkar elevernas planer för framtiden. Jag vill därför som en del i min studie ta reda om detta kan stämma. Sammantaget känns det önskvärt att försöka se någon slags "bakgrundsprofil" på eleverna för att kunna göra jämförelser. Vidare vill jag "stämma av" hur eleverna just nu ställer sig till vidare studier i allmänhet och musikstudier i synnerhet. Jag misstänker att det även finns viktiga aspekter *utanför* skolans värld som påverkar studieplaner och vill därför försöka lokalisera några av dessa och i bästa fall kunna mäta hur viktiga de i så fall är.

Jag vill även veta på vilket sätt olika faktorer inom skolans väggar kan påverka Spykens estet-elevers framtidsplaner. Är Spykens skolmiljö en viktig faktor i detta sammanhang och i så fall hur? Vad händer egentligen under gymnasietiden med Spykens musikesteter? Föds på skolan nya drömmar om en framtida musikkariär i takt med att eleven utvecklas och mognar? Eller är det tvärtom så att hoppets låga släcks när man gör t.ex. den smärtsamma upptäckten att det alltid finns mer talangfulla individer vart eleven än vänder sig eller när gehörsundervisningen verkar helt omöjlig att förstå? Blir Spykens elever motiverade att studera vidare inom musik eller är det vanligaste att man nöjer sig med att ha musiken som sin hobby? Kan det möjligen vara så att de flesta redan har bestämt sig om sitt förhållande till musik när de börjar på Spyken eller är eleverna i detta avseende öppna och formbara?

Som ett slutligt frågeområde undrar jag om musikesteterna i framtiden kan tänka sig att jobba inom ett musikyrke. Med ordet "musikyrke" menar jag något yrke som är nära kopplat till musik, till exempel musiker, musiklärare men även producent, ljudtekniker och kompositör. Är vissa musikyrken mer eftertraktade av eleverna än andra? Är det vanligast att de artistiska musikyrkena (sångare och musiker) lockar mer jämfört med de pedagogiska (musiklärare) och de musiktekniska (ex. ljudtekniker)? En tänkbar följdfråga skulle då kunna bli om eleverna upplever sin musikestetiska gymnasieutbildning som en god förberedelse om man nu funderar på att sikta mot ett framtida musikyrke.

Frågorna kan uttryckas på många olika sätt så jag valde till slut att dela upp dessa i fyra huvudpunkter:

1. Spykistens profil – vad musikesteten hade med sig "i bagaget" när man började.
2. Elevernas tankar och attityder om studier, arbete och musik – mer i allmänhet.
3. Musik på Spyken – varför just Spyken, åsikter om musklärarna och kursinnehållet.
4. Musikyrfen – vilka de "hetaste" musikyrfena är för Spykisten idag.

Mina frågeställningar har alltså huvudfokus ur ett elevperspektiv. Ur detta perspektiv kommer jag att göra jämförelser både utifrån genus och årskurs. De svar som studien kommer att ge vill jag alltså försöka belysa ifrån flera olika synvinklar även t.ex. utifrån tidigare gjord forskning.

1.3 MÅLGRUPPER

Mina tänkta målgrupper för studien och dess rapport är både gymnasieelever inom estetiskt program och personal runt dessa elever som t.ex. musklärare, SYV (studie- och yrkesvägledare) och skolledning. Jag har även anledning att tro att musikhögskolestudenter och lärare vid musikhögskolor kan ha intresse och nytta av studien, då skolan är aktuell som ev. framtida arbetsplats och samarbetspartner t.ex. i fråga om VFU (praktik). I ett lite större perspektiv skulle nog föräldrar till musikintresserade högstadieelever eller varför inte årskurs 9 elever finna studien relevant och givande. Med tanke på detta breda fält av målgrupper är min strävan att göra rapporten personlig och relativt lättfattlig och i möjligaste mån undvika ett alltför tillkrånglat språk.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

Här kommer jag att berätta om Gymnasieskolan Spyken, dess historik samt lite statistik och enkätsiffror om trivsel osv. Vidare vill jag överblicka den officiella information som eleven möter när denne står i begrepp att välja nationellt gymnasieprogram, detta i form av Spykens programkatalog. Jag vill även undersöka om denna i någon mån påverkar framtidsplanerna.

Hur väl överensstämmer Skolverkets och Spykens beskrivningar av det estetiska programmet? För att reda ut detta handlar ett avsnitt om Skolverkets styrdokument och intentioner.

Jag vill även beröra något från tidigare forskning. Den information som jag kunnat hitta på detta område är bl.a. nationell statistik från Skolverket samt Maria Karlssons doktorsavhandling, som även den har nationellt fokus. Jag vill här också anknyta till studien "Nationella utvärderingen av grundskolan 2003" som gjordes bland elever och lärare i åk.9 samt Stephan Bladhs studie "Musiklärare – i utbildning och yrke" från 2002. Syftet med anknytningen till de två sistnämnda studierna (som endast indirekt berör min egen undersökning) är att ge ett bredare perspektiv och sammanhang. Slutligen vill även ta med delar av ett examensarbete i Studie- och yrkesvägledarutbildningen, nämligen Kristina Larssons och Camilla Sundvalls studie "Att gå mot strömmen" från 2006.

2.1 GYMNASIESKOLAN SPYKEN

I syfte att få lite inblick i Spykens kontext redovisar jag här i första stycket en del fakta hämtade från Spykens hemsida. I Lund finns det idag fyra större kommunala gymnasieskolor samt några mer eller mindre specialiserade friskolegymnasier. Spyken är till relevantalet minst av de kommunala gymnasierna och har drygt 1100 elever. Skolan erbjuder fyra nationella gymnasieprogram: Byggprogrammet, Naturvetenskapsprogrammet, Samhällsprogrammet samt Estetiska programmet. Skolan grundades i mitten av 1800-talet och hette under många år "Lunds Privata Elementarskola". 1968 blev skolan ett kommunalt gymnasium och bytte då namn till "Strömbergskolan" (efter en av skolans tidigare rektorer, Johannes Strömberg). Strömbergskolan kallades i folkmun ofta för "Spyken", förmodligen på grund av en felsägning av en lärare. Denne råkade, enligt hörsägen, säga "spykologi" istället för "psykologi". Efter en större tillbyggnad av skolan år 1986, valde man att återigen göra ett namnbyte och nu blev "Spyken" skolans officiella namn. En elev som går, eller har gått sin gymnasieutbildning på Spyken kallas "Spykist".

Skolan kan nog i dagsläget sägas vara en attraktiv gymnasieskola med elever som trivs och uppnår goda studieresultat. Jag noterar t.ex. i den officiella statistiken att varje program på Spyken har fler sökande än antalet platser som erbjuds. Om detta faktum är känt bland eleverna kan det kanske bidra till eleverna värderar utbildningen högre och ger Spyken högre status. Lärartätheten anges till 8,1 (antalet lärarheltidstjänster per 100 elever) under läsåret 2005/06 enligt Skolverkets statistik. Detta får bedömas som en relativt hög siffra. Dessutom uppges i Spykens kvalitetsredovisning att personalen är välutbildad och sjukfrånvaron mycket låg.

Bland de Spykenelever som fullföljer sitt program, har en hög andel behörighet att söka till högskola och universitet. Hela 93,5 % bland esteterna t.ex. Det är högre än både genomsnittet i Lund och i hela riket.

De kommunala gymnasieskolorna i Lund, däribland Spyken, genomför årligen en skriftlig trivselenkät för elever, kallad "LUPP". Så många som 93 % av Spykens elever uppger i denna enkät att det är en positiv stämning på skolan och endast 4 % ser mobbing som ett problem. I detta avseende framstår Spyken som mer trivsamt jämfört med genomsnittet i Lund. Samma trend visar sig även genom att 86,5 % av Spykeneleverna anser att lärare och elever bemöter varandra med respekt. Också detta resultat är över genomsnittet i Lund.

Spyken har under de senaste åren emellertid haft en bekymmersam situation med trångboddhet och därmed följande tillfälliga lokallösningar, som direkt inverkat bl.a. på musikesteternas situation. Detta tycks i varje fall inte haft någon påverkan på Spykenesteternas avgångsbetyg i kärnämnen, som tydligt ligger över rikssnittet. Det är dock oklart om lokalproblematiken påverkat betygsnivån i karaktärsämnen eller fått andra konsekvenser.

På Spyken finns det idag totalt cirka 160 elever som läser Estetiskt Program med musikinriktning fördelade på tre årskurser. Det jobbar totalt 18 musiklärare här, många endast på deltid. Elevernas könsfördelning visar totalt på en liten övervikt för killarna (ca 53 %). Det är dock värt att notera att denna fördelning ser helt olika ut mellan årskurserna. Nuvarande åk. 3 har till exempel 66 % killar och i åk. 2 är motsvarande siffra endast 40 %. Bland musiklärarna är könsfördelningen ungefär 2/3 manliga och 1/3 kvinnliga.

2.2 SPYKENS PROGRAMKATALOG

Musik på Spyken är både för dig som vill fortsätta med musik som yrke längre fram och för dig som vill ha musik som en hobby. (sid 14)

Citatet ovan är hämtat från Spykens programkatalog 2005/06. En elev som stod i begrepp att söka till ett nationellt gymnasieprogram, och som bläddrade i denna proffsiga fyrfärgskatalog, möttes alltså under rubriken "Estetiska programmet" av ett vägval som tycktes kunna resultera i ett framtida yrke eller en utvecklad hobby. I beskrivningen av Spykens andra program (Byggprogrammet, Naturvetenskapsprogrammet samt Samhällsvetenskapsprogrammet) stod inte ordet "hobby" nämnt. Istället innehöll beskrivningarna begrepp såsom "kunskapsutveckling", "förberedelse för högre studier" eller "god grund för yrkesverksamhet".

I Spykens programkatalog 2007/08 gjordes en omformulering av beskrivningen gällande det Estetiska programmets musikvariant:

Inriktningen musik på Spyken är både till dig som vill fortsätta med musik som yrke eller bara vill ha kvar musiken som ett viktigt inslag i livet.

Formuleringen "ett viktigt inslag i livet" ser jag som ett försök att höja statusen och ambitionsnivån, i varje fall i förhållande till ordet "hobby". Trots denna förändring dröjer sig för mig dock flera frågeställningar kvar: Kan formuleringar i programbeskrivningar ge en grund för tvivelstankar om musikyrket i stort? Att det rör sig om en så speciell, udda och "i

princip omöjlig" väg, att man ser sig tvungen att öppna dörren mot mer "riktiga" utbildningsvägar och rekommenderar eleven att nöja sig med att ha musiken som hobby. Vilka elever hade exkluderats om formuleringen i programbeskrivningen enbart riktats mot "dig som vill fortsätta med musik som yrke"? Vad hade detta kunnat få för följder? Det är frågeställningar som jag återkommer till längre fram i denna undersökning.

2.3 SKOLVERKETS STYRDOKUMENT OCH INTENTIONER

Vad säger då Skolverket om Estetiska programmets syfte? I dess program mål för Gymnasiet SKOLFS 2006:12 är kopplingen till vidare studier tydlig, dock inte nödvändigtvis inom musik eller ens estetiska verksamhetsområden. Vidare nämns ej orden "yrke", "yrkesroll" eller "yrkesverksamhet". Istället används begreppet "lärande i arbetslivet".

Utbildningen på Estetiska programmet skall förbereda eleven för vidare studier och för lärande i arbetslivet inom såväl estetiska som andra verksamhetsområden. Genom att fördjupa elevens kunskaper och intresse för att gå vidare i sin kunskapsutveckling förbereder programmet även för vidare studier och fortsatt lärande i arbetslivet, både inom Sverige och internationellt (sid. 21).

I skolverkets kommentarer till programmålen på den så kallade gymnasiewebben nämns faktiskt att utbildningen är "yrkesorienterad" men två meningar senare görs distinktionen att det likaväl ändå inte rör sig om någon konstnärlig yrkesutbildning:

Utbildningen på estetiska programmet är studieförberedande och yrkesorienterad. Eleverna får en bred teoretisk utbildning men samtidigt möjlighet att fördjupa sig inom ett konstnärsområde. Programmet ger inte en konstnärlig yrkesutbildning, utan lägger grund för fortsatta studier av konstnärlig eller teoretisk art (källa: skolverket).

Jag tolkar detta som att Skolverket av någon anledning värnar om att det Estetiska programets musikvariant ska vara öppen för elever med i detta avseende vitt skilda inställningar till musik, allt från elever som aktivt jobbar mot att bli t.ex. musiker eller musiklärare till elever som har musiken enbart som ett fritidsintresse. Jag drar därför slutsatsen att det övergripande syftet med Estetiskt program har en "dubbel funktion". Den ena funktionen är följaktligen att utgöra en bas för fortsatta estetiska studier och den andra är att ge en mer allmän men orienterad, estetisk skolning. Detta "bredare" syfte bekräftas i Skolverkets publikation 05:894 "Varför ser kursplanerna ut som de gör?":

Estetiska programmet har också betydligt fler elever än sina föregångare (läs: musiklinjen, min kommentar) och har mer karaktären av breddutbildning än specialistutbildning (sid. 21).

Beskrivningen av Estetiskt program i Spykens programkatalog, i synnerhet 2007/08, speglar därför Skolverkets beskrivning och intentioner (med den dubbla funktionen) på ett tydligt och överensstämmande sätt. Sammantaget kan detta utgöra en faktor som sållat ut och format den grupp av elever, vars framtidsplaner jag ämnar undersöka i min studie.

2.4 TIDIGARE FORSKNING

2.4.1 Musikelever på gymnasiets estetiska program

Det gjordes en studie läsåret 1998/1999 bland alla de elever som då gick Estetiska programmets musikgren årskurs 3. Av dessa svarade drygt 800 elever eller 61 %. Studien genomfördes på Sveriges samtliga gymnasieskolor med estetiskt program och kan betraktas som en totalundersökning. Maria Karlsson, som ledde studien, skickade ut en skriftlig elevenkät med ett stort antal frågor, som bland annat behandlade elevernas bakgrund, studiegång och motivation.

När det gällde frågan om varför eleverna valde just Estetiskt program med musikinriktning svarade drygt hälften av pojkarna och 40 % av flickorna att de hade planer att ägna sig yrkesmässigt åt musik. 62 % bland pojkarna och 55 % av flickorna uppger att de valde gymnasieprogram utan att någon påverkade dem. Upplevdes någon påverkan kom denna oftast ifrån kamrater (33 %), ifrån musiklärare (28 %) eller föräldrar (24 %).

På en direkt fråga gällande elevernas framtidsplaner ämnade 62 % av pojkarna och 49 % av flickorna ägna sig åt något slags musikycke i framtiden. En relativt stor grupp (59 % av pojkarna och 47 % av flickorna) uppgav att de, direkt efter avslutat gymnasieprogram, skulle påbörja musikstudier med sikte på ett musikycke. Skolverkets statistik visar som en jämförelse att endast 18 % av alla gymnasieelever börjar på högskola eller universitet direkt efter gymnasiet. Karlssons studie visade slutligen också att 30 % av pojkarna och 39 % av flickorna i åk. 3 musikestet, kunde tänka sig att syssla med musik *endast* på fritiden och ej som yrke.

Karlsson sammanfattar kopplingen mellan gymnasiestudierna och musikesteternas framtidsplaner såhär:

Den bild man får av undersökningen är således att musikgrenen i mycket liten utsträckning fungerar som en direkt yrkesförberedande utbildning, men däremot för drygt hälften av eleverna utgör förberedelse för fortsatta musikstudier. För en stor grupp av eleverna utgör emellertid musikkdelen av gymnasiestudierna en fördjupning av musikkundandet som inte är knuten till yrkesplaner inom området (Karlsson, 2002, sid 97).

Studien ger även inblick i elevernas huvudinstrument i ämnet Instrument/Sång (INSÅ). Det visar sig att 45 % av flickorna får INSÅ-undervisning i sång och 24 % på piano. Bland pojkarna får 37 % enskild undervisning i elgitarr/elbas medan 20 % får det i slagverk. Orkesterinstrument är ganska sällsynta och förekommer som huvudinstrument hos 16 % av pojkarna samt 23 % hos flickorna.

Det som uppskattas mest i undervisningen är den enskilda INSÅ-undervisningen även om många upplever tidsomfattningen vara i underkant. En hel del elever utdelar kritik mot Gehörs- och musikläran. Hälften av kritiken bottnar i uppfattningen att ämnet upptar för stor del av undervisningen medan andra hälften anser att kvalitetsnivån är för låg. Karlssons studie presenterar en hel del intressant statistik som till vissa delar berör även min egen studies inriktning. Jag önskar att få reda på hur motsvarande siffror fördelar sig på Spykens estetelever idag för att kunna sätta dessa i relation till denna större undersökning.

2.4.2 Nationella utvärderingen av grundskolan 2003

På uppdrag av Skolverket genomfördes en omfattande skolstudie år 2003 i samarbete med MPC (Centrum för musikpedagogisk forskning) vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Studien fokuserade på årskurs 9 varav en del överblickade musikämnet. Denna "musikdel" av studien omfattade totalt 48 grundskolor med 2408 elever samt 48 lärare. Syftet med utvärderingen var att beskriva hur läroplanens intentioner (Lpo 94 samt KP 2000) konkret avspeglats i grundskolans musikundervisning. I studien ingick bl.a. både elev- och lärarenkäter, musikuppgifter (s.k. Columbusprov) och generella enkäter där t.o.m. elevernas föräldrar och skolledare var inkluderade. Trots att svarsbortfallet för eleverna var cirka 25 % och bland lärarna runt 20 % anses resultaten ha relativt hög validitet och reliabilitet.

I denna nationella utvärdering kan man utöver resonemang runt läroplansfrågor finna en hel del intressant empiri om t.ex. niondeklassares syn på musikutövande och musikundervisning kopplat till både genus och andra samhällsfaktorer. Det visar sig att elevernas intresse för musikämnet i skolan är mycket stort. Lektionerna upplevs ofta som en "oas" där elever på olika sätt kan koppla av och fritt få uttrycka sina känslor. Eleverna anser vidare att musikundervisningen är full av lustfyllda aktiviteter, som kan berika individen med upplevelser utöver ren kunskap t.ex. grupptillhörighet, spänning och avkoppling. Det mest populära är att på lektionerna få spela olika musikinstrument i grupp följt av att sjunga. Dock kan sång vara problematiskt för killar i högstadiet på grund av målbrottet. Det som uppskattas minst är musikteori och musiklyssning. Flickorna i årskurs 9 har generellt avsevärt högre betyg i musik jämfört pojkarna. Som exempel på detta kan nämnas att betyget MVG utdelades till 21,4 % av flickorna mot endast 10,9 % pojkarna. Det visar sig även att flickorna jämförelsevis spelar och sjunger mer på fritiden, något som anses utgöra en av möjliga förklaringar till betygsskillnaderna.

Det finns en skillnad mellan att som elev allmänt uppskatta musikämnet och tycka att det är viktigt. I en enkätfråga fick eleverna ta ställning till påståendet "Jag tycker det är viktigt att ha bra kunskaper i musik". 56 % svarade att detta stämmer "mycket bra" eller "ganska bra". Betydligt färre, bara 8 %, svarade att påståendet "Musikkunskaper behövs för fortsatta studier" stämmer mycket bra. Det allmänna musikintresset bland eleverna är dock stort, emellertid är det störst bland tjejerna.

Vilka musikinstrument och förutsättningar har då en typisk niondeklassare tillgång till hemma? 44 % anger att man minst har en gitarr och 39 % av eleverna har tillgång till klaviaturinstrument. Fyra av fem elever har tillgång till dator med musikprogram, dock är det oklart om det rör sig om inspelningsprogram (som Cubase) eller endast musiklyssningsprogram. Hemma hos 48 % av flickorna finns det någon som spelar eller sjunger aktivt. Motsvarande siffra hos pojkarna är 37 %. Det är vanligare att någon i familjen spelar om föräldrarna har eftergymnasial utbildning. Högutbildade föräldrar vill också i större utsträckning att deras barn ska satsa på någon form av kultur, t.ex. genom kulturskolan.

Det som tydligt tycks utgöra en förändring är den "kulturella revolution" som växt fram under det senaste decenniet, en musik- och mediekultur med en aldrig tidigare skådad tillgänglighet via nätet och annan teknik. Hela förståelsen för musikundervisningens villkor och uttryck bottnar därför i förhållandet och mötet mellan "skolkulturen" och denna "nya" samhällskultur och samhällsstruktur. Detta möte beskrivs t.ex. så här:

Eleverna kommer inte som oskrivna blad till skolan och ska lära sig något nytt. De har lyssnat på musik och kanske också utövat musik på sin fritid, vilket ger dem kunskaper som finns även om de är svåra att mäta och klä i ord. De utvecklar också en stor del av sin identitet under påverkan av sin musikaliserade omvärld. Skolans musikundervisning kan i den meningen ses som en mötesplats mellan en skolkultur och en mer fritidsorienterad musikalisk ungdomskultur (Sandberg, Heiling & Modin, 2005, sid. 14).

Hur väl stämmer då studiens beskrivningar av elever från åk. nio överens med musikesteter i åk.2 och åk.3 på gymnasiet? Min egen studies population har ju naturligtvis sin bakgrund i Nationella Utvärderingens urval. De var ju alla "nior" för ett par tre år sedan. Frågan blir då närmast om deras val av gymnasieprogram med musikestetisk inriktning kombinerat med Spykens påverkan gör dem till en grupp med helt eller delvis andra preferenser. Sannantaget är ungdomar, vare sig de går på högskolan eller gymnasiet, påtagligt medialt exponerade och en del i 2000-talets ungdomskultur. Utvärderingens syn på ungdomskultur i förhållande till utbildning vill jag till sist sammanfatta med följande citat:

Man kan också se på dagens ungdom att de inte direkt är inriktade på att bli något utan istället vill *vara någon*, förverkliga sig själv och trivas med sin tillvaro. Kulturella och estetiska verksamheter ingår alltmer i de ungas livsprojekt. Utbildningen används inte heller direkt för att investera i framtiden utan den används som ett av flera redskap i självförverkligande livsprojekt (Sandberg, Heiling & Modin, 2005, sid. 173).

2.4.3 Musiklärare – i utbildning och yrke

En möjlig väg att gå om man siktar mot ett musikycke är genom någon av Sveriges sex musikhögskolor. En studie som innehåller mycket kunskap runt musikhögskolestudenter är Stephan Bladhs "Musiklärare – i utbildning och syfte" från 2002. I rapporten får man som läsare följa ett antal musiklärarstuderande (från början en bit över 200 st.) under totalt 10 år (1988 – 1998), alltifrån deras studietid och vidare ut i yrkeslivet. Att bli antagen på Musikhögskolan utgör knappast en given "transportsträcka" fram till musikycket utan istället ställs studenten inför en mängd vägval med perioder färgade av alltifrån full övertygelse till djupaste tvivel. Detta visar sig i studien genom att nästan hälften av musiklärarna tre år efter sin examen anger att de kanske skulle ha valt ett annat yrke om de fått chansen att "välja om". Generellt tyder alltså mycket på att många musikycken inte blir livslånga karriärer. Det är också vanligt att musiklärarstuderande under sin studietid byter inriktning inom musikhögskolans väggar. Det typiska mönstret är att studenter med inriktningen "klasslärare i musik" (G-varianten) byter till inriktningen "instrumental- och ensemblelärare" (IE-varianten).

Viktiga anledningar att söka musiklärarlinje är ändå att få ett yrke med möjlighet att ägna sig åt sitt stora intresse, musik. Respondenterna uppger i en enkät återkommande förhoppningar om att "få lära ut musik, att få inspirera och själv inspireras av och genom musik". (Bladh, 2002, sid. 93). Dock var det endast 27 % av de nyantagna musiklärarstudenterna 1988 som anger det hägrande musikläraryrket som huvudmotiv för sitt val. Istället hoppas många på framtida yrke som musiker där man har musiklärarjobbet lite vid sidan av, mest som en försörjningstrygghet.

78 % av de antagna studenterna hade tidigare gått i den kommunala kultur- och musikskolan. Vidare hade 65 % läst musik på folkhögskola ett eller flera år och 41 % hade gått musiklinje på gymnasiet (nuvarande estetiskt program). 13 % av respondenterna uppgav att man gått musikklass i grundskolan. När musikleärarstudenterna sedan fick ange vilken av dessa utbildningar som betytt mest för den musikaliska utvecklingen svarade 55 % "musikstudier på folkhögskola" och 25 % "gymnasiets musiklinje". Endast 7 % svarade "kommunala musikskolan". En annan bakgrund som kan utgöra kopplingar till musik är den kyrkliga sfären. Så många som 33 % av respondenterna angav att de hade en frikyrklig bakgrund.

De elever som väljer att studera musik på en folkhögskola hamnar ofta i en starkt påverkande kontext som kan få följder för eleven. Stephan Bladhs samarbetspartner Christer Bouij berättar från en av sina intervjuer:

Han beskriver också hur elever som inte tänkt sig en musikalisk yrkesutbildning rycks med i den atmosfär av entusiasm, där övandet på instrument, sång, rytmik, komposition m.m. står i centrum, och som konsekvens får att man själv också så småningom söker till musikhögskolan, varav de flesta hamnar på musikleäro-utbildningen (Bladh, 2002, sid. 272).

Folkhögskolans musiklinje beskrivs som en "smältdegel för mångas livsvärldar" som slipar och omformar och som kanske klargör att musiken ska bli individens professionella följeslagare. Kommunala musikskolor och gymnasiala musikprogram är andra institutioner med kontextuella påverkansfaktorer nära besläktade med folkhögskolans. Musicerande elever umgås här både i och utanför skolorna och delar ofta ensemble- eller instrumentallärare och medverkar i musikaliska produktioner och åker kanske t.o.m. på gemensamma turnéer. Föregångaren till Estiska programmet (gymnasiets musiklinje) beskrivs periodvis bli fullständigt dominerad av musikhögskolans antagningsprov med inverkan på både studiernas upplägg och genomförande. Av de musikleärarstudenter som klarade dessa antagningsprov 1988 var det 38 % som gjort ett försök tidigare och 14 % som innan hade gjort två eller flera försök.

2.4.4 Att gå mot strömmen

Kristina Larsson och Camilla Sundsvall är två studie- och yrkesvägledare som nyligen tagit sin examen vid Malmö Högskola. Deras examensarbete, som inte har någon som helst musikanknytning, utgjordes av en studie om tjejer som valt mansdominerade gymnasieprogram. Studien kallad "Att gå mot strömmen" genomfördes höstterminen 2006 och innehåller bl.a. en intressant översikt över allmänna faktorer som kan påverka ungdomars val av studie- och yrkesinriktning. Resultatet visar t.ex. att social bakgrund, fritidsintresse och upplevelse av gymnasieinformationen utgör betydelsefulla faktorer. Vetskapen om detta ger mig uppslag att ta hänsyn till i min studie.

I syfte att öka förståelsen kan det vara betydelsefullt att känna till några nutidshistoriska skol- och samhällsfaktorer. Det genomfördes i Sverige en grundskolereform 1962 som utmynnade i läroplanen Lgr62. Tidigare hade utbildningen i grundskolan skiljts åt för flickor och pojkar men nu hade man funnit att könsskillnaderna inte var tillräckligt stora för att moti-

vera fortsatt åtskiljd undervisning. Vi fick alltså nu en gemensam grundskola, som t.ex. gav alla elever möjlighet till studie- och yrkesvägledning. Det infördes praktisk yrkesorientering (pryo) som sedan i Lgr80 (skolans läroplan 1980) övergick till en bredare praktisk arbetslivsorientering (prao). Att jämställdheten mellan flickor och pojkar varit problematisk uppmärksammades redan i läroplanen från 1969 (Lgr69), där hela skolan uppmanades att "arbeta för att undvika att flickor och pojkar styrdes av traditionella värderingar och därmed hindrades från ett fritt utbildnings- och yrkesval" (Larsson & Sundvall, 2006, sid. 8). Ökat jämställdhetstänkande i kombination med brist på naturvetare och tekniker ledde från senare delen på 70-talet fram till satsningar med syftet att få flickor att satsa på teknik. I satsningen ingick t.ex. sommarkurser i teknik för högstadietjejer samt könskvotering på vissa gymnasieutbildningar. Skolverket menar i en rapport från 1994 att satsningarna ledde till vissa förändringar av flickornas gymnasieval, dock inte på de yrkesförberedande utbildningarna. Genusskillnader i dessa sammanhang som gör sig synliga idag bör, för ökad nyansering och förståelse, därför betraktas även i historiens ljus.

Larsson & Sundvalls studie tar även upp några valda delar från Skolverkets utvärdering av grundskolan 1995 (UG 95). Omfattande enkätmaterial bl.a. från 2800 elever och lärare visar på att kön, social bakgrund och betyg utgör viktiga faktorer som påverkar elevperspektivet och elevernas gymnasieval. I större utsträckning väljer flickor de studieförberedande programmen förmodligen på grund av deras generellt högre betygsnivå. Vidare är det viktigare för pojkar att väga in omgivningens åsikter om olika alternativ. Flickor uppvisar däremot en större långsiktighet både när det gäller studieplaner och annat. Det vore intressant att veta om denna långsiktighet även sträcker sig in i flickors förhållande till musicerande, musikstudier och musikyrken.

I sökandet efter faktorer som ligger till grund för individers beslut om t.ex. studier och yrken går det att hitta en mängd teoretiska modeller och annan forskning som kastar sitt ljus över frågan. Som exempel kan nämnas den franske sociologen Pierre Bourdieu (1930 – 2002) som t.ex. introducerat begreppet habitus. Bakom detta begrepp finner vi en individs värderingar, övertygelser och intressen men även sociala nätverk och kulturella traditioner. Det finns ingen möjlighet för en människa att kliva ur sitt habitus vilket får till följd att vi ej kan fatta något beslut utanför vårt sammanhang. Forskarna Hodkinson och Sparks har utvecklat Bourdieus teorier vidare i något som kallas "Careership: a sociological theory of career decision making". Utgångspunkten här är att "en individs karriärbeslut inte kan förstås utan att hänsyn tas till individens livshistoria". (Larsson & Sundvall, 2006, sid. 15) Livshistorien kan ses utifrån olika samverkande dimensioner varav en är "praktiskt rationellt beslutsfattande". Genom intervjuer med ungdomar har forskarna kunnat förstå att beslut om yrkesval alltid är sammanhangsrelaterade och omöjliga att skilja ifrån familjebakgrund och kultur. En ung människa grundar alltså den typen av beslut utifrån egna erfarenheter av sommarjobb, praktik, kompisars råd eller närstående med erfarenhet av yrket.

2.4.5 Sammanfattning av tidigare gjord forskning

Den forskning jag kunnat hitta utgörs alltså av tre omfattande och "tunga" avhandlingar samt ett examensarbete. Inom det musikpedagogiska gebitet har jag fångat upp forskning som belyser betingelserna och tiden före, under och efter gymnasieutbildningen. När jag dessutom tillför allmängiltig kunskap utifrån ett studie- och yrkesvägledarperspektiv menar jag att jag har skaffat mig en bred och relativt god förförståelse att bygga vidare på i min egen studie om Gymnasieskolan Spykens musikesteter och deras framtidsplaner.

3. METOD

I detta kapitel redogör jag för de metoder som jag valt att använda mig av för att kunna genomföra min undersökning. Det ingår också beskrivningar över de begränsningar och urval jag gjort för min empiri.

3.1 METODOLOGI

Mitt syfte är att ta reda på vad Spykens elever på musikgrenen på Estetiskt program har för framtidsplaner och att försöka identifiera faktorer som formar dessa. Dessa elever bär med sig upplevelser och intryck som formar eller håller på att forma tankar om kommande studier och yrken. Vilka metoder är då möjliga att använda i syfte att undersöka och sätta ord på dessa elevintryck? Det som skulle kunna ligga nära till hands är att ge studien en i första hand kvalitativ inriktning. En sådan genomförs vanligen med hjälp av personliga intervjuer vars svar sedan analyseras.

I och med att antalet elever som är aktuella för studien är nästan 160 bedömer jag det som fullständigt omöjligt att i min undersökning intervjua alla. Då måste man fundera över att göra någon slags urval för att komma ner till en rimlig mängd. Jag bedömer att fem-sex elever skulle kunna vara lagom för ett arbete på denna nivå. Boken "Forskningsmetodikens grunder" berättar om några av de vanligaste urvalsmetoderna. Det enklaste sättet är att använda en slumpstabell eller ett slumpvalsprogram på en dator för att välja ut "intervjukandidater". Då får vi något som kallas "obundet slumpmässigt urval" (Patel & Davidsson, 2003, sid 110). Vidare nämner boken på samma sida om möjligheten att göra ett "systematiskt urval". Då väljer forskaren från en lista t.ex. var femte eller tionde individ. Slutligen nämns också "stratifierat urval". Det är en metod där man först fördelar t.ex. andelen män resp. kvinnor i två proportionerligt stora grupper. Därefter görs ett obundet slumpmässigt urval från båda dessa grupper. Dessa urvalsmetoder är dock vanligast inom kvantitativt inriktad forskning, där tillvägagångssättet ofta är att undersöka en miniatyr av populationen för att sedan kunna generalisera resultatet till hela populationen. I förhållande till min planerade studie på Spyken känns dock dessa urvalsmetoder ganska avlägsna.

Om jag ser saken lite enklare finns ju även möjligheten att bara välja ut t.ex. tre tjejer och tre killar. Det vill säga om jag tycker att det är en viktig poäng att få med synpunkter från båda könen. Det hade kanske varit ännu mer intressant att intervjua elever vars föräldrar har helt olika utbildningsnivåer och yrken om jag misstänker att denna aspekt kan "färga av" sig på elevernas svar. En annan lockande möjlighet hade varit att intervjua tre elever som har någon förälder, släkting eller annan närstående med musikycke och jämföra deras svar med tre elever som inte har det. Slutligen ser jag också alternativet att ta sex stycken, vem som helst, från den aktuella gruppen och se deras svar som aktuella exempel på framtidsplaner. Det sist nämnda alternativet verkar inte vara så lämpligt då jag känner att jag riskerar missa många viktiga synpunkter som finns representerade i resten av gruppen. Dessutom befärrar jag att det kan bli svårt att bedöma vilka svar som är rena undantagsfall och som endast gäller för en enskild individ.

Professor Jan Trost återger en förklarande metafor i Enkätboken som hjälper mig på traven i mitt val av metod:

Vill jag veta hur många blommor av skilda slag som finns på ängen skall jag gå ut och räkna dem (kvantitativ studie). Vill jag veta vilka sorter som förekommer och hur deras livsbetingelser ser ut skall jag inte räkna utan söka finna variation och försöka förstå deras situation (Trost, 2001, sid 22).

Jag har ju redan (som beskrivits i inledningen) fått en del exempel på den stora variation som finns ibland Spykens musikesteter. Det jag faktiskt efterfrågar är "hur många blommor av skilda slag som finns på ängen". Med andra ord behöver jag ha ett helhetsgrepp om gruppen som utgångspunkt. Det är kanske därför läge att tänka om och inta ett mer kvantitativt perspektiv. Då skulle jag istället kunna genomföra en skriftlig elevenkät till hela gruppen. Efter sammanställning av svaren har jag förhoppningsvis mitt eftersökta helhetsperspektiv. I enkäten kan eleverna även få ta ställning till vikten av några olika faktorer som jag i nuläget misstänker påverkar framtidsplanerna. För att utröna om det finns ytterligare faktorer som jag inte känner till ämnar jag försöka hitta dessa genom att även ta med några öppna frågor i enkäten. Sammanfattningsvis är därför mitt beslut att ha tyngdpunkten riktad mot en kvantitativ studie men att komplettera denna med några kvalitativa inslag.

3.2 ENKÄT TILL MUSIKESTETELEVER

Trots att studiens helhetsperspektiv var viktigt för mig tvekade jag i det längsta om jag skulle inkludera åk.1 i enkäten. Anledningen till min tvekan var vetskapen om att dessa elever så nyligen startat sin gymnasieutbildning och ännu ej hunnit få sina framtidsplaner "färgade" av olika faktorer, som jag misstänker påverkar i Spykens kontext. Hade jag kunnat och haft resurser att genomföra en studie över tid, t.ex. tre år hade det varit givet att genomföra enkäterna flera gånger. I det läget hade det varit naturligt att ta med även åk.1. Jag valde dock till slut att begränsa det totala antalet elever som ingick i studien till 112 personer, dvs. samtliga elever på musikgrenen i åk.2 och åk.3.

3.2.1 Förberedelser

Som en teoretisk grund till enkätens utformning använde jag boken "Forskningsmetodikens grunder" skriven av Patel och Davidsson (2003), samt "Enkätboken" av Trost (2001). Jag lade stor möda på att noga formulera enkätfrågorna utifrån mina fyra huvudfrågeställningar (se sid. 4).

Efter en "brainstorming" hade jag skrivit förslag på över 70 frågor som på olika sätt berörde mina huvudfrågeställningar. Det var en salig blandning av öppna frågor och frågor med olika svarsalternativ. Några enstaka av formuleringarna hade jag tagit direkt ifrån Maria Karlssons nationella enkät (Karlsson, 2003, sid. 249 – 260) medan andra enbart var inspirerade och utvecklade härifrån. Ett tufft "vaskningsarbete" kvarstod för att sälla fram de mest relevanta frågorna. Jag försökte tänka ut faktorer runt varje musikestetelev, som kunde antas vara av vikt för att påverka studie- och yrkesplaner i riktning mot musik. Jag försökte också väga samman de intryck jag hade av Spykens elever från min tid som musiktekniker, min långpraktik (VFU) samt utifrån mina samtal med musikleärarna. Det utkristalliserades då frågor runt faktorer såsom musikklass i grundskolan, kulturskolan, föräldrars utbildning och yrke, om eleven har någon närstående med musikyrke. Efter ett tag upptäckte jag att många av mina

70 frågor "överlappade" varandra. Jag frågade i princip samma sak på flera olika sätt. Efter denna upptäckt kunde jag sammanföra och reducera antalet frågor i enkäten.

När jag lyckats komma ner till 46 frågor skickade jag ut dessa till en slags testomgång. De som fick ta del av mitt utkast var studierektorn samt två ämnesansvariga musiklärare på Spyken, två musiklärare från andra skolor, en svensklärare, samt min handledare. Dessutom "testade" jag hela tiden olika enkätfrågor på människor jag träffade. De synpunkter jag fick var ganska enhälliga. "Enkäten är intressant men alldeles för omfattande." Från Spykens sida ställde man sig dessutom lite frågande till frågeställningarna som rörde elevernas föräldrars utbildning och yrke. I samråd med min handledare på musikhögskolan beslöt jag dock att hålla fast vid att ta med de frågorna som dels är officiella uppgifter och dels var betydelsefulla för min studie. Slutligen lyckades jag komma ner till 32 frågor med fasta svarsalternativ samt fyra frågor av mer öppen karaktär, alltså totalt 36 frågor (se bilaga).

Som ett sista förberedande moment genomförde jag en liten pilotstudie i mitten på september 2007 (v. 38) för att kunna ta med Spykenelevernas synpunkter på enkätens frågor och utformning. Två av Spykens musiklärare hjälpte mig att välja ut fem elever som representerade båda årskurserna, sammanlagt två tjejer och tre killar. Pilotstudien gav mig en hel del viktig kunskap, t.ex. betydelsen av att jag personligen var på plats och introducerade samt kanske kom med något förtydligande. Det blev även klart för mig att enkätens layout behövde ändras. Jag hade nämligen "tryckt in" alla 36 frågorna på två A4-sidor (dubbelsidigt) i ett försök att spara lite papper. När en av pilotstudiens elever uppgav sig ha dyslexi och därmed svårt att navigera mellan de täta frågorna, var det enda alternativet att tänka om. Slutligen fick jag också reda på att studien tog en dryg kvart för eleverna att fylla i. Det skulle visa sig betydelsefullt att veta hur mycket tid jag behövde "låna" av lektionstid vid den stora enkätens genomförande. Det som ändå glädde mig mest var att eleverna visade ett stort intresse och tyckte att det skulle bli spännande att så småningom få se resultatet av studien.

3.2.2 Genomförande

Det var ett ganska enkelt beslut att välja att själv vara på plats vid genomförandet av den riktiga enkätstudien. Enkätbokens avskräckande översikt över processen vid genomförande av enkätundersökningar (Trost, 2001, sid 12) med sin långa lista med missivbrev, påminnelsekort och svars kort i flera omgångar samt tackkort gjorde mig glad att jag noga begränsat urvalet så att jag kunde skönja en mindre komplicerad lösning. Estetiska programmets studierektor på Spyken var väl informerad och ställde sig mycket positiv till min enkät. Denna positiva inställning till enkäten verkade ha spritt sig vidare till musiklärarna varpå det endast krävdes några få telefonsamtal för att få tillåtelse att genomföra enkäten på lektionstid för de fyra aktuella estetklasserna. I samråd med min handledare hade jag noga tänkt igenom vad jag skulle säga som kort instruktion innan enkäten.

När det äntligen var dags började jag att med en dramatisk stämning proklamera: –Vem är ni? – Vad gör ni här? – Vart är ni på väg? När jag väl fått elevernas (odelade, nja) uppmärksamhet var det viktigaste att efter en kort introduktion förtydliga de fyra svarsalternativen på mina "attitydfrågor". För att eleverna skulle kunna förstå "värdet" på

alternativen "delvis" och "lite" skrev jag upp procentsatser vid varje alternativ i ett exempel på klassrummets svarta tavla.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej
☐	☐	☐	☐
100%	66%	33%	0%

Att t.ex. kryssa i "Instämmer delvis" skulle därmed betyda att man instämmer till 66 %. Det var alltså ett medvetet val från min sida att inte erbjuda något "neutralt" mittenläge. Jag ville att eleverna verkligen skulle ta ställning till mina påståenden. Under enkäten fick sedan eleverna räkna upp handen om något var oklart. De flesta frågor som då kom bottnade i att de inte tagit sig tid att läsa igenom hela frågan. Det var en härlig känsla att sedan stoppa ner sin "skörd" av enkäter i ryggsäcken och slippa alla påminnelser och svarsbrev med mera. När veckan var slut (v. 39) hade jag fått in 99 ifyllda enkäter av totalt 112 musikesteter (alla åk. 2 och åk. 3). Det medför alltså ett totalt bortfall på 11,6 %. Förklaringen till bortfallet var att dessa elever antingen var frånvarande p.g.a. sjukdom eller ledighet. Jag har ingen anledning att tro att dessa elever utgör någon speciell grupp med i något avseende avvikande uppfattning. Jag betraktar studien som en totalundersökning av musikesteters åk. 2 och åk. 3 på Gymnasieskolan Spyken ht 2007 med ett hanterbart bortfall. Därmed kände jag mig redo att gå vidare med sammanställning och analys.

3.2.3 Inmatning i datorn

Jag har i min sammanställning använt statistik- och analysprogrammet "SPSS 15". Efter att ha tagit en nätbaserad intensivkurs kunde jag konstatera att det var användarvänligt och har vissa likheter med Excel, som jag jobbat en del med. Det finns viktiga fördelar med att ha hela resultatet från enkäten lätt åtkomligt när man ska analysera, fokusera på specifika grupper samt kombinera olika frågor. Dessutom underlättar det möjligheten om jag själv eller någon annan vill följa upp studien och kanske upprepa den över tid eller genomföra samma studie vid någon annan gymnasieskola med estetiskt musikprogram.

Ganska snart stod det klart att inmatningen av enkätsvaren skulle bli ett större arbete än jag kunnat tänka mig. Hade jag haft tillgång till datorprogrammet redan när jag formulerade enkätfrågorna hade nog utformningen och inte minst omfattningen blivit annorlunda. Ta till exempel en enkel fråga där eleven skulle kryssa i vilka musikinstrument och förutsättningar de hade tillgång till hemma. Med anledning av att jag erbjöd 11 olika förslag och öppnade för möjligheten att kryssa i "alla tillämpliga" fick jag nu genast 11 nya frågor (ja eller nej på varje förslag). Nu satt jag alltså med 99 enkäter som vardera hade drygt 75 olika värden som skulle matas in. Det blir följaktligen nära sju och ett halvt tusen inmatningar att göra med timmar av arbete som följd. Räddningen blev att min fru ryckte in för att hjälpa mig så att en läste och en knappade in på datorn och en vecka senare var saken klar.

Ett annat omfattande och komplext moment var att dela in vissa av svaren i kategorier. Jag fick t.ex. tipset av Studie- och yrkesvägledaren (SYV) på Spyken att kategorisera elevernas föräldrars yrken efter den indelning som AMS gör (<http://platsbanken.ams.se/yrke/>). Det låter enkelt men jag anade föga hur många speciella yrken som finns som ej tycks passa in i någon kategori. Likaså ställde mina fyra "öppna frågor" till mycket huvudbry, i synnerhet frågan där eleven ombads att kortfattat beskriva sina studieplaner efter gymnasiet. Här gick det inte att bara "räkna de olika blomsorterna på ängen" (jmf Trost, 2001, sid 22) utan här krävdes en del kvalitativ förståelse. Många av eleverna berättade t.ex. om a- och b-planer gällande studier

både i Sverige och utomlands, resor och utlandsjobb, hur man skulle satsa på sitt rockband och mycket mer. Jag valde efter mycket läsande och tänkande att "dissekera" svaren i flera olika småbitar t.ex. om respondenten i sina studieplaner nämner något som har med musikstudier att göra.

3.3 VALIDITET OCH RELIABILITET

Det är grundläggande för en forskare att i sin studie verkligen veta att man undersöker det man *avser* undersöka. Denna övertygelse är grunden för att kunna tillskriva studien en god **validitet**. Dessutom måste denna undersökning eller mätning ske på ett tillförlitligt sätt för att på så sätt ge studien god **reliabilitet**. Patel & Davidson ger ett målände och förklarande exempel på problematiken:

Om jag vill mäta intelligensen och tar ett måttband och mäter huvudets omkrets, blir mätningen tillförlitlig men det är inte därför mera säkert att jag därmed mätt intelligensen (Patel & Davidson, 2003, sid. 99).

Jag lade mycket tid och möda på utformningen av mitt "mätinstrument", enkäten. Frågeformuleringarna tog avstamp utifrån min egen förförståelse av kontexten och populationen, verk samma musklärare på Spyken samt tidigare gjord forskning. Det kändes viktigt att språket i enkäten skulle vara enkelt men korrekt och neutralt. En tydlig men "ren" layout avsåg säkerställa att t.ex. kryssen hamnade på rätt rad/fråga. Så långt det var möjligt ville jag eliminera risken att någon elev skulle missuppfatta en frågeställning och min närvaro vid samtliga enkättillfällen gjorde det enkelt för eleverna att få ett snabbt förtydligande om de så önskade. I och med att jag tog med några frågor av öppen karaktär minskades risken att glömma någon starkt färgande aspekt. När jag slutligen efter både testomgång och pilotstudie personligen genomförde enkäten med efterföljande noggrann sammanställning med ett toppmodernt dataprogram vågar jag hävda att jag gjort allt som kan krävas för att säkerställa både validitet och reliabilitet av en studie på denna nivå.

4. RESULTAT

Jag kommer här att redovisa enkätundersökningens resultat fråga för fråga under mina fyra olika huvudrubriker. Jag väljer att göra presentationen i tabellform där siffrorna motsvarar antal elever. Det är visserligen vedertaget att i dylika tabeller genomgående använda procentsatser men med tanke på mina målgrupper och min strävan efter enkelhet och personlighet tycker jag att detta bättre uppfylls när varje numeriskt värde speglar elevantal. I och med att antalet respondenter i studien är 99 motsvarar dessutom tabellvärdena i de flesta tabellerna också procentsatser i förhållande till totalsumman. Flera av enkätsvaren har jag valt att sammanställa i s.k. korstabeller där svaren är grupperade i förhållande till kön och årskurs för att möjliggöra en djupare förståelse av empirin. I de tabeller där totalsumman ej är 99 ska detta ses som indikation på bortfall, beroende på att respondenten glömt att besvara frågan. Är totalsumman angiven till t.ex. 97 är följaktligen bortfallet 2. Varje huvudrubriks resultat avslutas med en kortare sammanfattande text. Jag väljer att även här i resultatkapitlet medvetet behålla en berättande och personlig form i syfte att öka tillgängligheten.

4.1 SPYKISTENS PROFIL

Av 112 elever som går på Spykens Estetiska program, musikgrenen i åk. 2 och åk. 3 deltog 99 stycken i min skriftliga enkät. Det innebär ett totalt bortfall på 11,6 %. Så här ser könsfördelningen ut över årskurserna.

Tabell 1. Fördelning av könstillhörighet & årskurs.

	Årskurs 2	Årskurs 3	Totalt
Killar	35	19	54
Tjejer	18	27	45
Totalt	53	46	99

I tabellen kan man notera att åk.2 har betydligt fler killar jämfört med tjejer. I åk.3 är förhållandet det omvända med ett överskott på tjejer, dock inte lika markant. Går vi vidare och tittar på elevernas huvudinstrument kan vi se några andra genusrelaterade skillnader.

Tabell 2. Fördelning av huvudinstrument, könstillhörighet och årskurs.

		Piano	Ak. gitarr	Elgitar	Elbas	Trummor	Sång	Stråkinstr.	Blåsinstr.	Övriga instr.	Flera ikryssade alternativ	Totalt
Killar	Åk 2	1	4	13	3	8	2	1	0	2	1	35
	Åk 3	0	0	9	2	3	4	0	0	1	0	19
Tjejer	Åk 2	2	1	0	2	0	10	1	0	0	2	16
	Åk 3	1	0	1	3	2	18	0	1	1	0	27
Totalt		4	5	23	10	13	34	2	1	4	3	97

Det visar sig alltså att 22 av 23 elever, som uppger elgitarr som huvudinstrument, är killar. En liknande snedfördelning ser vi på "trummisarna", där förhållandet är 11 killar mot 2 tjejer. När det gäller sång som huvudinstrument är däremot 28 av totalt 34 elever tjejer. Inom musikforskningen är detta ett typexempel på ett väl befast genusrelaterat fenomen. Man kan, utan att lägga en värdering i det med både nationell och internationell säkerhet hävda att elgitarr/elbas/trumset är typiska "pojkinstrument". Sång, stråkinstrument och vissa träblåsinstrument t.ex. tvärflöjt anses vara de motsvarande typiska "flickinstrumenten". Det känns viktigt att i sammanhanget tillägga att det ändå finns många lysande undantag från denna indelning. Elever som uppgett blås- eller stråkinstrument som huvudinstrument är sällsynta på Spyken. Jag misstänker dock att en del elever har dessa instrument som sitt andra- eller tredjeinstrument i och med att jag ändå sett instrumenten förekomma i olika ensembler. Tabell 2 utgör sammanfattningsvis en indikation på att Spyken har en profilering främst mot "rockinstrument" framför de klassiska orkesterinstrumenten.

När det gäller enkätfrågan "musikgenre som eleven helst musicerar i" upplevde många att detta var svårt att svara på. Detta uttrycktes både muntligt och skriftligt. En elev angav till exempel att hon föredrog att *sjunga* i en genre (ex. klassisk körsång) och *spela gitarr* i en helt annan. Resultatet blev i alla fall så här:

Tabell 3. Fördelning av musikgenrepreferens och könstillhörighet.

	Hårdrock/Metal/Punk	Rock/Blues	Pop	Jazz	Klassiskt	Soul / RnB / Funk / Jazzfusion	Folkmusik / Worldmusic	Övriga genrer (T.ex. HipHop)	Flera helt olika genrer	Totalt
Killar	11	13	3	1	1	6	2	1	15	53
Tjejer	3	3	6	6	2	3	1	3	17	44
Totalt	14	16	9	7	3	9	3	4	32	97

Som framgår av tabell 3 valde jag att dela in elevernas svar i olika kategorier. I kategorin "Flera helt olika genrer" har jag tagit med svar som t.ex.: "Pop/Rock", "Blandat", "Hårdrock och klassiskt", "Allt möjligt". Jag inser att man kan diskutera om det är relevant att behöva skilja mellan pop och rock. Många av killarna är representerade i Rock- och Hårdrocksgenren, i synnerhet de som angett elgitarr som huvudinstrument. Sammantaget kan man nog hävda att Spykens musikesteter i åk. 2 och åk. 3 helst musicerar inom "Afro-amerikansk" musiktradition, även om ju denna i sig självt innehåller ett brett spektra av musikstilar. Samtidigt visar många enkätsvar att det finns en öppenhet och ett intresse som sträcker sig in i andra musik-kulturer och tidsepoker.

Det är endast 15% av musikesteterna som har gått någon form av musikklass i grundskolan. Betydligt fler har en koppling till kulturskolan. I tabell 4 kan man se att sammanlagt över 70 % (33 + 38=71) av eleverna antingen går, eller har gått, på kulturskolan.

Tabell 4. Fördelning av förhållande till kulturskolan och könstillhörighet.

	Går där just nu	Har gått där	Har aldrig gått där	Totalt
Killar	17	15	22	54
Tjejer	16	23	6	45
Totalt	33	38	28	99

Vid samkörning av tabell 3 och tabell 4 lägger man märke till att elever som helst musicerar inom t.ex. rock eller hårdrock i samma utsträckning "går" eller "har gått" på kulturskolan som hela gruppen. Den enda tydliga skillnaden uppenbaras när man tittar på de elever som anger klassiskt eller jazz som huvudgenre, för de har nämligen samtliga koppling till kulturskolan. Drygt hälften av dessa elever uppger att de går där just nu.

Nästa fråga i enkäten handlade om elevernas föräldrars yrke eller sysselsättning. I kategorin "Pedagogiskt arbete" (se tabell 5) kan vi finna hela 36 mammor, tätt följd av Hälso- och sjukvård med 29 stycken. I "Pedagogiskt arbete" finns yrken som lärare, rektor och specialpedagog representerade. Hälso- och sjukvårdskategorin innehåller yrken såsom läkare, sjuksköterska, psykolog och socionom.

Tabell 5. Mammans yrke/sysselsättning.

Yrkeskategori	Antal
Pedagogiskt arbete	36
Hälso- och sjukvård	29
Ekonomi/Administration	14
Kultur/media	6
Naturvetenskap	4
Kontors- och kundservice	3
Teknik/Data	1
Försäljning	1
Jordbruk/trädgård	1
Hantverk och finmekanik	1
Maskin- och processoperatör	1
Arb. utan krav på utbildn.	1
Arbetslös	1
Totalt	99

Tabell 6. Pappans yrke/sysselsättning.

Yrkeskategori	Antal
Teknik/Data	18
Pedagogiskt arbete	16
Ekonomi/Administration	16
Kultur/media	12
Hälso- och sjukvård	8
Naturvetenskap	6
Service/omsorg/säkerhet	5
Bygg/Anläggning	4
Transport/Maskinförare	3
Arbete utan krav på utbildning	3
Kontors- och kundservice	2
Maskin- och processoperatör	2
Försäljning	1
Arbetslös	1
Delsumma	97
Vet ej	2
Totalt	99

När jag jämför med elevernas pappors olika yrken noterar jag en något större spridning (se tabell 6). I den mest representerade kategorin "Teknik/Data" hittar vi civilingenjörer och programmerare tätt följd av "Pedagogiskt arbete" och "Ekonomi/Administration", med yrken såsom banktjänsteman, personalansvarig och mäklare.

När det gäller föräldrarnas utbildning kan man snabbt konstatera att en stor del har högskole- eller universitetsutbildning (se tabell 7). Det var ganska väntat med tanke på de yrken som respondenternas föräldrar representerar. Jag noterar dock att en förvånansvärt stor grupp elever inte känner till vad föräldrarna haft för skolgång.

Tabell 7. Fördelning av mammans och pappans utbildningsnivå.

	Mammans utbildning	Pappas utbildning
Högskola/Universitet	81	69
Vet ej	10	14
Gymnasium	5	12
Grundskola	3	4
Totalt	99	99

I den undersökta elevgruppen uppger över hälften att man har en närstående som har ett musikyrke. Vidare kan man se att en dryg tredjedel av eleverna har föräldrar som aktivt sjunger eller spelar på sin fritid.

Att lägga ner mycket tid på sitt musicerande ger en bild av elevens ambitionsnivå och intresse. Bland de undersökta musikesteterna läggs det ner många timmar på övande och spelande (se tabell 8). Det visar sig att anmärkningsvärt många av killarna (46 %, 25 av 54) uppger att de lägger mer än 6 timmar/vecka på musicerande. Motsvarande siffra bland tjejerna är endast runt 13 % (6 av 45). De som lägger mest tid på musicerande är jämnt fördelade över alla musikgenrer och de som spelar minst återfinns också i alla genrer utom "klassiskt".

Tabell 8. Fördelning av antal timmar varje vecka utanför skoltid som läggs på musicerande, könstillhörighet och årskurs.

		0–1 timme per vecka	1–2 timmar per vecka	2–4 timmar per vecka	4–6 timmar per vecka	Mer än 6 timmar per vecka	Totalt
Tjejer	Årskurs 3	1	8	10	6	2	27
	Årskurs 2	1	1	6	6	4	18
Killar	Årskurs 3	0	1	5	3	10	19
	Årskurs 2	1	2	8	9	15	35
Totalt		3	12	29	24	31	99

En del av dessa timmar av musicerande utanför skoltid tillbringas i någon slags musikgrupp eller kör. Enkätresultatet visar att så är fallet för över 80 % av killarna, något som ska jämföras med tjejernas 49 %.

Den sista frågan under rubriken "Spykistens profil" handlade om vilka musikinstrument och utrustning eleverna har tillgång till hemma. Dessutom ingick det att kryssa i om de hade "människor att spela/öva med" hemma. I tabell 9 ser vi hur resultatet fördelade sig:

Tabell 9. Fördelning av tillgång till musikutrustning och förutsättningar hemma samt köns-tillhörighet.

	Piano	Akustisk gitarr	Elgitarr	Elbas	Trumset	Synth / Keyboard	Dator med musikprogram (t.ex. Cubase)	Stråkinstrument	Replokal anläggning med ljud-	Blåsinstrument	Människor att spela / öva med
Killar	28	51	45	28	21	33	31	15	9	18	25
Tjejer	30	40	21	17	8	28	12	7	6	17	24
Totalt	58	91	66	45	29	61	43	22	15	35	49

Det är kanske inte så överraskande att det vanligaste instrumentet eleverna har tillgång till är akustisk gitarr. Jag trodde dock att fler skulle ha tillgång till dator med musikprogram, endast var fjärde tjej och strax över hälften av killarna. Drygt 46 % (25 av 54) av killarna och 53 % (24 av 45) av tjejerna uppger att de hemma har någon att spela eller öva med.

4.1.1 Sammanfattning av huvudrubriken "Spykistens Profil"

Om man ska sammanfatta den bild som enkätens första huvudpunkt ger av denna grupp ungdomar blir den ganska komplex med både likheter och olikheter. Olikheterna framträder tydligast när jag jämför killarnas svar med tjejernas. Bland killarna är det vanligt med elgitarrister som spelar rock eller hårdrock. Vanligast bland tjejerna är att vara sångerska som trivs i flera olika musikgenrer. Många av eleverna har koppling till kulturskolan, i synnerhet tjejerna. Man har generellt högutbildade föräldrar som arbetar med relativt högavlönade jobb. Runt många av respondenterna finns det på fritiden goda möjligheter till musikalisk förkovran genom både föräldrar, olika musikgrupper och musikinstrument. Slutligen lägger eleverna ner i genomsnitt runt 4-6 timmar per vecka (killarna något mer) på musicerande.

4.2 TANKAR OCH ATTITYDER OM STUDIER, ARBETE OCH MUSIK

Denna avdelning av enkäten började med en fråga där eleverna fick ta ställning till om de tror att framtidsutsikterna för att få anställning inom ett musikyrke är goda. De fyra svarsalternativen fördelade sig så här (se tabell 10):

Tabell 10. "Framtidsutsikterna är goda för att anställning inom ett musikyrke."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	3	19	19	4	45
Killar	9	25	13	7	54
Totalt	12	44	32	11	99

Cirka 56 % (12 + 44=56) av de undersökta eleverna tycks ha en stor eller ganska stor tilltro till yrkesmöjligheter inom musikbranschen. Därefter följde två frågor i enkäten med syftet att utröna om eleverna tänker studera musik på folkhögskola eller musikhögskola i framtiden. Här framträder en bild av en splittrad grupp.

Tabell 11. "Jag tänker studera musik på någon folkhögskola i framtiden."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	6	16	14	9	45
Killar	9	17	17	11	54
Totalt	15	33	31	20	99

I tabell 11 kan vi notera att över hälften av gruppen har svarat "Instämmer lite" eller "Instämmer ej" på frågan om de planerar musikstudier på folkhögskola. Resultatet blev ganska likartat när det gällde frågan med musikhögskolestudier. (Se tabell 12) med sammanlagt 54 % (30 + 24=54) som valt alternativen "Instämmer lite" och "Instämmer ej".

Tabell 12. "Jag tänker söka in på någon musikhögskola i framtiden."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	7	12	15	11	45
Killar	8	18	15	13	54
Totalt	15	30	30	24	99

Av de 48 elever som helt eller delvis kan tänka sig studera musik på folkhögskola ställer sig 10 stycken mycket tveksamma eller helt negativa till musikhögskolestudier, resten är positiva. 14 % av de elever som svarat "instämmer lite" eller "instämmer ej" i tabell 11 kan istället helt eller delvis tänka sig musikhögskolestudier. Sammanfattningsvis är det till cirka 80 % samma elever som är positiva vare sig det gäller musikstudier på folkhögskola eller på musikhögskola. I både tabell 11 och 12 har 48 % av killarna svarat "Instämmer helt" eller "Instämmer delvis" (9 + 17=26; 26/54 resp. 8 + 18=26; 26/54) men för tjejernas del har 49 % (6 + 16=22; 22/45) gett ett av dessa två svar i tabell 11 och endast 42 % i tabell 12 (7 + 12=19; 19/45). Tjejerna är alltså något mer tveksamma till musikhögskolestudier jämfört med killarna.

I dagens samhälle är vi på många sätt omgivna av musik t.ex. via TV:n Det finns många populära TV-program som har musiken som sin utgångspunkt. Program som t.ex. Idol och Melodifestivalen har en mycket stor medial bevakning. Jag valde därför att ta med en fråga i enkäten som berör huruvida eleverna blir positivt påverkade av dessa TV-program (tabell 13).

Tabell 13. "Musikprogram på TV har påverkat mig att satsa på musik."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	0	5	9	31	45
Killar	0	1	2	51	54
Totalt	0	6	11	82	99

Det visar sig att ingen elev har valt alternativet "Instämmer helt" och en förkrossande majoritet (82 st.) tar helt avstånd från påståendet. Några av tjejerna tillkännager ändå en viss påverkan och jag misstänker att det finns en koppling mellan TV-programmens stora fokusering runt sångare och sångerskor och den ganska stora mängden tjejer med sång som huvudinstrument som finns på Spyken.

Enkäten fortsatte sedan med ytterligare en fråga som jag var mycket nyfiken på hur de skulle besvara. Det handlade om huruvida elevernas föräldrar i någon mån försöker påverka studie- och yrkesplanerna till nackdel för musikstudier och musikyrken. Jag valde att formulera frågan något provocerande för att respondenterna skulle tänka till en extra gång innan de kryssade i svarsalternativet. Genom att sätta orden "riktigt jobb" inom citationstecken ville jag försöka belysa om det var en utbredd tanke att betrakta musikyrken som mindre lämpliga och önskvärda. I tabell 14 noterar jag att totalt var tredje elev på ett eller annat sätt känner av denna attityd från sina föräldrar.

Tabell 14. "Mina föräldrar vill att jag efter gymnasiet läser vidare mot ett "riktigt jobb" och har musiken endast som hobby."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	4	2	7	32	45
Killar	3	7	8	36	54
Totalt	7	9	15	68	99

Jag var även nyfiken på hur gott musikaliskt självförtroende musikesteterna i åk.2 och åk.3 har. Om en elev t.ex. bedömer sin egen musiktalang som låg bör det ju rimligen få vissa konsekvenser för framtidsplanerna. I tabell 15 kan man utläsa att killarna generellt har en något större tilltro till sin egen musikaliska förmåga. Jag provade att summera killarnas svarsfrekvens av "Instämmer helt" och "Instämmer delvis" årskursvis och kunde då se att 74 % av killarna i åk.2 (14 + 12=26; 26/35) och 84 % av killarna i åk.3 (6 + 10=16; 16/19) har kryssat i dessa två alternativ. Motsvarande siffror för tjejerna blev 55 % i åk.2 (2 + 8=10; 10/18) och 67 % i åk.3 (5 + 13=18; 18/27).

Tabell 15. "Min skicklighet och talang som musiker eller sångare är tillräckligt god för att så småningom klara av vidare musikstudier om jag skulle vilja."

		Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	Årskurs 2	2	8	7	1	18
	Årskurs 3	5	13	4	5	27
Killar	Årskurs 2	14	12	7	2	35
	Årskurs 3	6	10	3	0	19
Totalt		27	43	21	8	99

Nästföljande enkätfråga var ämnad att visa om eleverna ser goda musikteoretiska kunskaper som en förutsättning för att klara av ett framtida musikyrke (se tabell 16). Cirka 70 % av de tillfrågade (21 + 48=69) anser att det ligger mycket eller i vart fall en större del sanning i påståendet.

Tabell 16. "Jag måste vara mycket bra på gehör och notläsning för att klara av ett framtida musikyrke."

		Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer		12	20	8	5	45
Killar		9	28	12	5	54
Totalt		21	48	20	10	99

Att livnära sig på ett musikyrke behöver nödvändigtvis inte förutsätta att man har högskoleutbildning, vare sig generellt eller med inriktning mot musik. En relevant utbildning kan ju emellertid innebära vissa fördelar. Spykens enkät innehöll därför en fråga som avsåg belysa hur viktig en högskoleutbildning i musik anses vara i förhållande till tänkt musikyrke (se tabell 17). Totalt över 60 % av eleverna (33 + 29=62) valde alternativen "Instämmer lite" och "Instämmer ej". Följaktligen anser en majoritet av respondenterna att det inte är helt nödvändigt. De som anser högskoleutbildning vara minst viktigt är i synnerhet utövare inom hårdrocksgenren följt av rock/bluesgenren. Detta anser jag inte vara särskilt märkvärdigt då många av de mest kända artisterna och stilbildande grupperna inom rockmusiken har en enkel "arbetarbakgrund".

Tabell 17. "Det är viktigt att ha en högskoleutbildning i musik om man ska kunna livnära sig på ett musikyrke."

		Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer		2	17	13	13	45
Killar		4	14	20	16	54
Totalt		6	31	33	29	99

Enkätens andra huvuddel avslutades med en öppen frågeställning där eleverna ombads kort beskriva sina studieplaner efter avslutade gymnasiestudier. Det blev en enorm spännvidd mellan de olika svaren, alltifrån "ingen aning" till de mest detaljerade beskrivningar av framtida studier, yrkesval och planerade resor, både i Sverige och utomlands. Bland de insamlade svaren finner man ganska många formuleringar som "möjligen", "eventuellt", "antingen...eller", "kanske" och "troligtvis". Man kan förstå att dessa ord lite avspeglar elevernas osäkerhet inför denna stora fråga. För att få en översikt valde jag att dela in svaren i några enkla kategorier (se tabell 18). Fem elever svarade inte något alls på denna fråga och jag valde att betrakta detta som bortfall. Att tolka en tom rad som svaret "vet ej" hade känts som ren spekulat.

Tabell 18. Fördelning av könstillhörighet och årskurs gällande studieplaner efter studenten.

		Vet ej	Ej musikrelaterade studier	Olika musikstudier	Totalt
Tjejer	Årskurs 2	4	3	9	16
	Årskurs 3	3	10	13	26
Killar	Årskurs 2	12	9	13	34
	Årskurs 3	8	2	8	18
Totalt		27	24	43	94

Jag vill här nämna några exempel på olika svar som jag förde in under kategorin "Ej musikrelaterade studier":

Söka till konsthögskola.

Studera spanska och engelska, satsa på något språkrelaterat.

Jag ska direkt efter sommaren plugga till förskollärare med inriktning på de estetiska bitarna: musik, drama, bild.

Först jobba, sen söka till Polishögskolan.

Läsa på socialhögskolan för att bli typ kurator eller något liknande. Vill arbeta med unga människor med problem (och hjälpa dem).

Åka till USA och studera retorik på collage.

Efter Spyken kommer jag att volontärarbeta ett år. Jag planerar att göra lumpen med sjukvårdsinriktning. Senare ska jag bli narkossjuksköterska.

Jag ska komplettera med Naturkunskapliga ämnen, sedan söka in på Juridisk Kemi i Lindköping.

Under kategorin "Olika musikstudier" förde jag in en mängd andra enkätsvar, även dessa med en stor bredd och variation:

Jag går estet dels för att det är riktigt roligt och har precis kommit på att jag vill bli sångpedagog, körledare eller dylikt.

Ev. musikhögskolan, då inriktad på musiklärare. Ev. musikpedagog/terapeut och musikfolkhögskola.

Satsa på musik i grupp, om det går åt helvete söka in på någon utbildning som har med musik att göra (exempel: ljudtekniker, producent).

Mitt mål är att någon gång i livet komma in på musikhögskolan för att senare kunna bli musiklärare. Helst så fort som möjligt!

Planerar att studera folkmusik på Irland ett år för att lära mig spela tenorbanjo, fiddla och bodhran. Sedan gå musikhögskola.

Skaffa jobb. Fortsätta spela/repå på all övrig tid. Försöka läsa för att bli studiotekniker. Starta egen studio.

Jobba ett år. Söka in på musikhögskolan till tvåämneslärare: musik och svenska.

Ska söka till en folkhögskola i Sverige. Sen bär det förhoppningsvis av till USA, Boston, Berkley. Går inte det ska jag utbilda mig till musikterapeut.

En del av respondenterna valde att, istället för studieplaner, berätta om planer att uppfylla olika musikaliska drömmar:

Ska resa jorden runt och spela med olika människor och kulturer.

Jag ska skaffa ett vanligt jobb och tjäna lite pengar och sen ska jag satsa som fan på mitt band.

Jag tänker nog inte gå någon utbildning på några år, som det ser ut nu. Men privat tänker jag definitivt satsa på musiken. Bli erkänd sångerska på ett eller annat vis. Förmodligen släppa en skiva.

Det var inte självklart under vilken kategori dessa "drömmar" skulle hamna men efter mycket funderade valde jag i de flesta fall "Ej musikrelaterade studier" där musikanknytningen främst verkade ligga på hobbybasis. I samma kategori placerade jag också de drygt 10 % av eleverna som använde svarsutrymmet för att poängtera att de *inte* ser musikstudier eller musikyrken som ett framtida alternativ:

Inte jobba med musik, går programmet bara för att ha kul i gymnasiet, läser upp det som behövs sen.

Vill inte bli musiklärare och en väldigt liten procent av musikstuderande blir professionella musiker. Så jag tänker endast ha musiken vid sidan om i framtida studier/yrken.

Jag ville innan söka till Operahögskolan i Stockholm men känner att det är ett jobb med för dåliga arbetstider och för dåligt betalt.

Sammanfattningsvis ger alla dessa elevcitat en viss inblick i den komplexitet som ligger gömd i frågeställningen om studieplaner efter gymnasiet. Nästan var tredje elev kan eller vill emellertid inte uppge vilka studieplaner de har. Dessa elever finns i båda årskurserna, dock i något större utsträckning åk.2. Genomgående tycks ändå tjejerna i större omfattning ha tänkt igenom och kan redogöra för sina planer. Ett exempel på det är att 49 % av tjejerna uppger att de planerar vidareutbilda sig i musik jämfört med 39 % av killarna.

4.2.1 Sammanfattning av huvudrubriken "Tankar och attityder om studier, arbete och musik".

Liksom den förra sammanfattningen av "Spykistens profil" uppvisar denna huvudrubriks sammanfattning att eleverna har väldigt skilda uppfattningar. I ett par frågor framträder dock en tydlig majoritet. Varken musikprogram på TV eller föräldrars syn på musikyркиn tycks utgöra någon viktigare påverkansfaktor. Genusskillnader framträder i frågan om elevens musiktalang räcker för vidare musikstudier. Killarna tycks tro på sin förmåga i högre grad än tjejerna. Totalt mellan 40 och 50 % av eleverna kan tänka sig fortsatta musikrelaterade studier. Utöver dessa finns en dryg fjärdedel som ännu ej bestämt sig eller reflekterat nämnvärt över frågan.

4.3 MUSIK PÅ SPYKEN

Denna tredje huvudrubrik på enkäten inleddes med en fråga gällande varför respondenterna valt att gå på estetiskt program, musik på Spyken. (Se bilaga 1, sid. 3) I tabell 19 väljer jag att presentera resultaten i form av medelvärden, både gemensamt för hela gruppen och uppdelat på kön då det i vissa fall finns genusrelaterade skillnader. Varje elevkryss har jag poängsatt mellan 1 och 4 poäng. "Ej viktigt" ger 1 poäng och "Mycket viktigt" ger 4 poäng. Följaktligen ger mittenalternativen "Lite viktigt" och "Ganska viktigt" 2 respektive 3 poäng. Efter att ha adderat poängsumman dividerade jag med antalet respondenter. Medelvärdet av en anledning kan således maximalt få värdet 4.00 och skulle då innebära att samtliga respondenter svarat "Mycket viktigt". Minsta medelvärdet är 1.00 vilket innebär att alla skulle ha svarat "Ej viktigt" på en anledning.

Tabell 19. "Varför valde du att gå Estetiskt program, musik på Spyken?"

Anledning	Medelvärde Tjejer	Medelvärde Killar	Medelvärde Totalt
Jag ville utveckla mig musikaliskt	3,76	3,70	3,73
Jag känner nöjda elever som går eller har gått på Spyken	3,16	3,07	3,11
Jag siktar mot ett framtida musikyrke	2,55	2,87	2,72
Spyken har gott rykte och hög status	2,72	2,52	2,62
Jag var skoltrött efter åk.9 och ville ha "roligare" och mindre teoretiska studier.	2,09	2,26	2,18
Jag ville prova om musik är något för mig	2,40	1,87	2,11
Spyken ligger i närheten där jag bor	1,93	1,91	1,92
Spykens programkatalog och hemsida	1,75	1,44	1,58
Lärares eller SYV:s rekommendation från högstadiet	1,47	1,48	1,47
Mina föräldrars rekommendation	1,62	1,33	1,46
Jag valde samma som min/mina kompisar	1,13	1,31	1,23

Jag noterar i tabell 19 att musikalisk vidareutveckling var den överlägset viktigaste anledningen till valet. En annan viktig anledning är den "reklam" som nöjda Spykenelever sprider omkring sig. På tredje plats hamnade anledningen att eleven siktar mot framtida musikyrke. På vissa anledningar skiljer sig tjejernas och killarnas svar något. Allra tydligast på "Jag ville prova om musik är något för mig", som uppenbarligen var något viktigare för tjejerna. En del av respondenterna har efter detta påstående gjort tillägget "det visste jag redan".

Förutom att värdera dessa anledningar fick eleverna även möjlighet att föreslå andra viktiga anledningar till sitt val av gymnasieprogram. 18 % av respondenterna gav egna exempel som t.ex. att man älskar musik, man önskar få mer tid till musikutövande samt "öppet hus på Spyken".

Nu följde tre frågor i enkäten som på olika sätt berörde musiklärarna på Spyken. Jag väljer att här återgå till presentation i form av en lista där varje siffra anger antal respondenter eftersom jag anser detta blir mer lättförståeligt vid mindre komplexa frågeställningar. Eleverna ombads först ta ställning till huruvida de upplever att musiklärarna vill påverka i riktning mot vidare musikstudier (se tabell 20).

Tabell 20. "Musiklärarna på Spyken försöker påverka mig att studera vidare inom musik."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	1	8	21	15	45
Killar	2	17	16	19	54
Totalt	3	25	37	34	99

Endast 3 av 99 elever instämmer helt i påståendet medan en dryg tredjedel (34 st.) valt alternativet "Instämmer ej". Det tycks således röra sig om en förhållandevis svag påverkan mot vidare musikstudier. Frågan är ju då vad som eleverna uppfattat som "påverkansförsök". Kan t.ex. en noga planerad och väl genomförd musiklektion leda till att elever på olika sätt leds emot vidare musikstudier? Ja troligtvis, men det är relativt långsökt att försöka påvisa. Desto tydligare kan man däremot se att Spykeneleverna har ett mycket högt förtroende för sina musiklärares skicklighet (se tabell 21).

Tabell 21. "Skickligheten på Spykens musiklärare är tillräckligt god för att förbereda mig för vidare musikstudier."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	19	25	1	0	45
Killar	36	13	4	1	54
Totalt	55	38	5	1	99

I tabellen går det att utläsa att hela 93 % av eleverna (55 + 38=93) har valt alternativet "Instämmer helt" eller "Instämmer delvis". Det är, bortsett från frågan om TV:s påverkan, ett av de mest enhälliga svar som jag hittills kunnat se i min undersökning. Dock hittar man fler "oreserverade" killar jämfört med tjejerna som i något större omfattning valt alternativet "Instämmer delvis". De elever som inte är så nöjda kan inte kopplas till en viss genre eller huvudinstrument.

Det kan vara viktigt att som elev få rimliga krav ställda på sig, inte för höga men inte heller för låga. Nästa enkätfråga valde jag att formulera utifrån den något provocerande ståndpunkten att musiklärarna på Spyken generellt ställer för låga krav på sina elever (se tabell 22).

Tabell 22. "Jag skulle kunnat utvecklas mer om musiklärarna på Spyken ställt större krav på mig."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	7	10	16	12	45
Killar	10	12	21	10	53
Totalt	17	22	37	22	98

Jag sammanfattar denna tabell med att konstatera att en betydande del av eleverna upplever att de hade kunnat komma längre med högre krav. Man skulle kunna tro att det endast är de elever som siktar mot olika musikyrken som ser fördelar med högre krav, men så är icke fallet. Dessa elever återfinns nämligen utspridda i alla kategorier, alltifrån de som tydligt siktar mot musikyrken till dem som vill ha musiken endast som hobby.

För att gå på Spykens estetiska program, musikgrenen, krävs det idag, år 2007, inga särskilda förkunskaper utöver betygspoängen. Ett antagningsprov hade kunnat garantera att varje elev åtminstone har en viss musikalisk miniminivå som utgångspunkt med följden att elevgruppen blivit mer homogen. En annan följd hade blivit att vissa elever sällats bort och ej fått chansen att komma in. Vad anser då eleverna själva i frågan om antagningsprov på estetiskt program?

Tabell 23. "Musikesteterna borde ha antagningsprov för att komma in på Spyken."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	11	11	7	16	45
Killar	20	7	9	18	54
Totalt	31	18	16	34	99

I denna fråga är eleverna verkligen inte överens. Det tycks ha lockat många att ställa sig helt för eller helt emot antagningsprov. Jag provade med datorprogrammets hjälp att försöka lokalisera vilka elever som är mest positiva till antagningsprov. Det visade sig att de som siktar mot musikutbildning och lägger mer än 6 timmar per vecka på musicerande, tycks överväga något i denna grupp (ungefär i förhållandet 60 mot 40).

Nu följde i enkäten en fråga som ville utröna eventuella samband mellan ökad enskild musikundervisning och vidare musikstudier (se tabell 24).

Tabell 24. "Mer enskild undervisning (t.ex. INSA) på mitt huvudinstrument ökar sannolikheten att jag satsar på vidare musikstudier."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	18	9	15	3	45
Killar	16	20	10	8	54
Totalt	34	29	25	11	99

Många av undersökningens elever, nästan 90 % (34 + 29 + 25=88) håller med om att det finns ett samband. Det finns dock en hel del olika uppfattningar om hur betydelsefullt detta är. Om man väljer att fokusera på tabellens ytterlighetsvärden kan man se genusrelaterade skillnader i form av att 40 % av tjejerna (18 av 45) och 30 % av killarna (16 av 54) valt alternativet "Instämmer helt". De som helt tar ställning mot påståendet om INSA utgörs av 15 % av killarna (8 av 54) och endast 7 % av tjejerna (3 av 45). Om man relaterar till huvudinstrument kan man se att 65 % av elgitarristerna och 62 % av sångarna anger att mer enskild musikundervisning ökar sannolikhet för vidare musikstudier.

Jag valde att även ta med ett par frågor som berör elevernas tilltro till Spyken som helhet. Upplever eleverna att de här får en god grund för vidare utbildning? I tabell 25 kan vi se att 42 % av eleverna helt instämmer i påståendet medan strax under hälften endast instämmer delvis (48 st.). Siffrorna talar för att många är relativt nöjda men det finns uppenbarligen utbildningsdelar på Gymnasieskolan Spyken som kan förbättras.

Tabell 25. "Spyken ger en god grund för fortsatta studier i allmänhet."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	18	25	2	0	45
Killar	24	23	6	1	54
Totalt	42	48	8	1	99

Hur stor tilltro har då eleverna till Spyken som förberedande för musikstudier?

Tabell 26. "Spyken ger en god grund för fortsatta studier med inriktning mot musik."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	26	14	5	0	45
Killar	29	20	5	0	54
Totalt	55	34	10	0	99

Om man jämför tabell 25 med tabell 26 kan man se att musikesteterna upplever att Spyken ger en något bättre grund för musikstudier än för studier i allmänhet. Men även här kan man konstatera att 44 % (34 + 10 + 0=44) av eleverna har en del förbehåll för att kunna betrakta sin gymnasieutbildning som en riktigt god grund för musikstudier.

I vilken utsträckning ska kursinnehållet på ett estetiskt program fokusera mot musikycken? Det finns säkert många svar att finna på den frågan. Eleverna fick möjlighet att i enkäten ge sin syn och deras svar sammanfattas i tabell 27.

Tabell 27. "Jag tycker att Spykens musikkurser borde vara mer fokuserade mot framtida musikycken."

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej	Totalt
Tjejer	5	8	18	14	45
Killar	6	21	20	6	53
Totalt	11	29	38	20	98

Var femte elev tycks vara fullt nöjd med nuvarande nivå men resterande 80 % (11 + 29 + 38=78) efterfrågar i olika grad mer av fokusering mot musikycken. Killarna önskar i större utsträckning än tjejerna se denna förändring. Jag provade återigen att med datorns hjälp ta reda på vilka (utöver genus) som mest efterfrågade detta. Även här (jmf. med tabell 22) är åsikten spridd att omfatta betydligt fler än endast de som på olika sätt siktar mot musikycken. Jag kan konstatera utifrån min empiri att elever ifrån "alla läger" vill se ökad fokusering gentemot musikycken.

Man kan undra hur en sådan ökad fokusering rent praktiskt skulle kunna se ut. I den efterföljande öppna frågan fick eleverna möjlighet att ge exempel på just sådant som de tror bättre skulle förbereda möjligheterna till en framtida musikkarriär. Över 60 elever kom med olika förslag och jag kommer här att citera ganska många exempel av dessa. En del av eleverna tror att en ökning på kvalitén samt omfattningen av den teoretiska musikundervisningen skulle ha förbättrat möjligheterna.

Bättre och mer musikteori

Mer teori och improvisation i ensembler.

Mycket bättre Gehör B-undervisning!!!

Mer fokuserade lärare inom gehör (Gemu).

Mer info om branschen, bättre gehörslära och mer sådan! Fler konserter.

Gehör B borde tillhöra programmet och inte bara som tillval.

Bättre musikteoriundervisning.

Mer ensemblelektioner, fler konserttillfällen, kanske Gehör B som obligatorisk kurs.

Jag tycker att det är bra som det är. Kanske mer ensemble i tvåan och Gehör B som obligatoriskt.

Aspekten gällande för låg ambitionsnivå och för låga krav generellt tycks vara ett problem för en hel del estetelever på Spyken. Följande svarexempel belyser denna problematik:

Högre ambition och högre ställda krav

Hårdare krav & mer eget ansvar inom gehörskursen och lite i ensemblerna.

Ställa större krav på eleverna. Jag upplever det som om kanske hälften tar det på allvar.

Mer krav och fokuserad inläring.

Lärarna skulle vara lite hårdare i sin undervisning.

Intagningsprov, större krav, hårdare satsning.

Mindre "lekkola".

Högre krav, lite mer fokus på musiken och ANTAGNINGSPROV.

I ännu fler av svaren tar eleverna själva upp frågan om antagningsprov (jmf. med tabell 23). Många tror att ett sådant skulle kunna höja den generella ambitionsnivån på ett gynnsamt sätt.

Antagningsprov

Intagningsprov = Högre skicklighetsgrad på eleverna & högre motivation = Alla lär sig mer!

Intagningsprov! Bättre lokaler. Mer INSÅ.

Inträdesprov så att ambitionsnivån hade höjts.

Antagningsprov för att gallra ut oseriösa hobbymusiker som drar ner nivån på undervisningen.

Ett intagningsprov eller en provspelning för att komma in hade skapat mer engagerade klasser.

Intagningsprov! Inte för att det ska bli någon sorts elitgrupp utan bara ett litet test för att se om någon är helt ute och cyklar.

Högre intagningspoäng så lektionerna kan bli mer seriösa.

En uttagning för att komma in. Just nu känns det som att många "lallar" med utan att veta vad de sysslar med.

Flera av eleverna tar också upp att de önskar se en breddning av Spykens musikundervisning, både inom olika genrer och olika musikinstrument. Vissa av eleverna vill ha en allmän bredd medan andra vill få fler alternativ till profilering.

Breddning av musikundervisningen

Mer breddning inom musikinstrument. Lära sig spela fler än 2. Musikhistoria och mer teori. Utveckla fler musikgenrer. Få chans att välja en profil.

Mer studiebesök/konserter inom fler genrer.

Ev. inriktningsuppdelning t.ex. klassiskt och populärmusik.

Lite mer variation i musikgenrererna på ensemblelektionerna. Annars är det bra.

Det hade kanske behövts att man fick prova på olika saker. Inte bara hålla på med det instrument man redan kan utan få lära sig nya också.

Mer variation på musiken vi lär oss och mer musik (praktisk och teoretisk).

Mer breddning, fler konsertmöjligheter.

Några enkätsvar tar upp en önskan om att få mer kunskap och överblick i musikbranschen med alla dess olika yrkesmöjligheter. En del elever vill kunna välja profiler som är riktade t.ex. mot musiklejare medan andra ser praktik som en lösning.

Ökad inblick i musikyrkeslivet

Berätta om möjligheterna (t.ex. att arbeta som lärare) och vad man behöver kunna i såfall. ARL-kursen är meningslös.

Mer krav på allt vad man bör kunna inom musik och musikerarbete. Viktigast är kraven på arbete kring musik, samarbete och de tekniska/praktiska delarna."

Se hur det kan vara att jobba som musiklejare och med musik.

Praktikplatser.

Kanske att man fick välja egna kurser som t.ex. om man vill bli musiklejare och gå en kurs som är inriktad på det, en om man vill bli artist osv.

Fler spelningar, lära sig att boka lokal, hålla budgeten, allt som rör "livet som turnémusiker".

En mindre del av eleverna nämner slutligen är de är nöjda med Spykens nuvarande nivå av fokusering mot musikyркиen.

Nöjd med nuvarande fokusering

Tycker att det är en bra grundläggande utbildning här på Spyken redan som det är. Kanske vore bra med extra hjälp i olika ämnen ex. gehör och musikleära.

Jag tycker att det är bra som det är. Men det beror helt på lärarna, de är bra.

Inget, allt är skitbra!

I den sista enkätfrågan under min tredje huvudrubrik ombads eleverna att nämna andra viktiga faktorer på Spyken som påverkat studie- och yrkesplaner. I tabell 28 kan man se att främst musikleärare och kompisar nämns, dock inte i någon överväldigande utsträckning. Exempel på "Övriga faktorer" är: "Gehörskurserna", "Ljudteknik A & B", "Mitt IV-val", "Stämningen på Spyken", "Spykens konserter", "INSÅ" samt "Rektorn". Några få elever valde aspekter som tydligt inte är musikrelaterade, exempelvis: "Min svenskurs" och "Kursen i Psykologi".

Tabell 28. "Det finns andra viktiga faktorer på Spyken som har påverkat mina studie- och yrkesplaner."

	Nej	Vet ej	Musikleärare	Elever/ kompisar	Övriga faktorer	Totalt
Kille	11	2	5	7	11	36
Tjej	7	2	10	3	11	33
Totalt	18	4	15	10	22	69

4.3.1 Sammanfattning av huvudrubriken "Musik på Spyken"

Enkätfrågorna under denna tredje huvudrubrik har gett en mängd information och inblick i musikesteternas tankar och uppfattningar. Om jag ska generalisera går de flesta elever här med huvudsyftet att utveckla sig musikaliskt. Många blev påverkade att söka just Spyken av nöjda elever som går eller tidigare gått här. Över hälften av eleverna hade musikyркиen som mål redan när de i åk. 9 valde gymnasieprogram. Man upplever att musikleärarna är skickliga men att de i en del fall ska höja förväntningarna på eleverna. Eleverna är ganska nöjda med Spykens studieförberedande nivå men vill i många fall se ökad fokusering mot musikyркиen. Respondenterna nämner en hel del förslag på förbättringar av förberedelse inför eventuell musikkarriär. Elevernas förslag berör främst följande områden:

1. Antagningsprov och högre ambitionsnivå.
2. Mer och bättre teoriundervisning.
3. Breddning av genrer och instrumentutbud i undervisningen.
4. Få kunskap om vägen mot - och livet runt olika musikyркиen.
5. Fler möjligheter till profilering.

4.4 MUSIKYRKEN

Enkätens sista huvudpunkt inleddes med en fråga där eleven fick bedöma hur attraktiva 15 olika föreslagna musikyrken upplevdes (tabell 29). Jag väljer här att presentera resultatet i form av medelvärden på samma sätt som i tabell 19. Har respondenten kryssat i svaret "Instämmer ej" erhålls 1 poäng och "Instämmer helt" ger 4 poäng. Medelvärdet för varje yrke kan alltså variera mellan 1.00 och 4.00.

Tabell 29. "Jag kan tänka mig att i framtiden arbeta med följande yrken:"

Musikyrke	Medelvärde Tjejer	Medelvärde Killar	Medelvärde Totalt
Frilansmusiker som turnerar med artister/band	3,00	3,37	3,20
Artist och kändis	2,80	3,20	3,02
Ljudtekniker eller producent i t.ex. inspelningsstudio, TV, radio	2,29	3,24	2,81
Studiomusiker	2,13	3,06	2,63
Inom musikal och teater	2,98	2,17	2,55
Musiklärare inom gymnasieskola	2,16	2,69	2,44
Kompositör eller arrangör	2,00	2,52	2,28
Göra musik till data- och TV-spel	1,73	2,63	2,22
Musiklärare på kulturskola	1,96	2,13	2,05
Göra musik till reklam	1,93	2,04	1,99
Sångpedagog (röstcoach)	2,51	1,48	1,96
Musiklärare i grundskola	1,91	1,85	1,88
Klassisk musiker i t.ex. symfoniorkester	1,64	1,74	1,70
Körledare	2,07	1,23	1,62
Kantor/kyrkomusiker	1,33	1,19	1,26

Jag upptäcker flera könsrelaterade skillnader i tabellen. Till exempel kan många fler av killarna tänka sig att jobba som tekniker och musiker i studiomiljö, jämfört med tjejerna. Där- emot dominerar tjejerna inom yrkesområden såsom musikal och teater, sångpedagog och körledare. Killarna ställer sig generellt något mer positiva till dessa 15 musikyrken jämfört med tjejerna (medianen på killarnas medelvärde är 2.30 jämfört med tjejernas 2.16) men skillnaden är inte dramatisk.

I enkätens följande fråga fick respondenterna möjlighet att ange ett annat yrke; vilket som helst, som de funderat på att arbeta inom. En dryg tredjedel av eleverna valde att besvara frågan. Elva av dessa nämnde yrken inom hälso- och sjukvård t.ex. sjuksköterska, massör och

psykolog. Sju andra elever uppgav yrken inom kultur och media, t.ex. journalist och konstnär. Övriga svar var enstaka förslag inom flera andra yrkeskategorier.

Enkätens sista fråga uppmanade eleverna att nämna några för dem betydelsefulla musiksammanhang utanför skolan, något som jag hoppades kunna visa påverkansfaktorer jag av olika anledningar missat eller valt att inte ta upp. Hela 85 elever valde att beskriva vad som påverkat deras musicerande. Denna ganska öppna frågeställning gav en intressant samling svar från de mest skiftande håll. De mest frekventa svaren var inom kategorier som: Familjen, (hela 7 stycken "min bror som spelar!") kulturskolan, kyrkan, föreningar och artister och kanske allra vanligast "mitt band". För att tydligt visa svarens bredd så väljer jag att lista upp dessa i några olika kategorier med efterföljande citat utan att ta hänsyn till svarsfrekvensen.

Familj: *Mina föräldrar (min Pappa), mina syskon (min bror), släkten,*
Skolan: *Min grundskola, musikläraren i grundskolan, musikklass,*
Kulturskolan: *Kulturskolan i Lund, Kävlinge Kommunala Musikskola, Kulturskolans lärare, Kulturskolans körer, Kulturskolans Symfoniska Blåsorkester,*
Kyrkan: *Olika kyrkor, Domkyrkan, S:t Hanskyrkan, Maria Magdalena Kyrka, Konfirmationsläger, Gospelkonfirmation, Kyrkomusikal,*
Föreningar: *ABF, Studieförbundet, Folkuniversitetet, MOKS, SPYMF, Turbokult, Väst&Rock, Mejeriet, Musik i Syd, Kajplats 305, Rockskolan,*
Artister: *AC/DC, Björk, Ella Fitzgerald, Red Hot Chili Peppers, Deep Purple, Steve Gadd, Kurt Cobain, Rage Against The Machine,*
Media: *Filmer, musikvideos, Idol, nedladdning på nätet, teori på nätet, Bibliotekets musikavdelning, böcker,*
Tävlingar: *Musik Direkt, Ung På Scen, Sommarchansen,*
Dans: *Rydbergs Dansförening, Crazy Feet,*
Studios: *Funk Closet Studio, Repeat Records*
Ensembler: *Lunds Stadsorkester, Malmö Kammarkör,*
Övrigt: *Festivaler, Folkmusikstämmor, Sweden Rock Festival, Medverkan i musikaler, Stora konserter, Det egna bandet, Bluegrassmusik, Kompisarna,*

Listan ger elevernas egen bild med exempel på det omgivande samhällets möjliga "kanaler" av påverkan. En del av listans rubriker som t.ex. familj, skolan, kulturskolan och kyrkan utgör själva färgande kontexter utifrån relationer och traditioner. I andra fall blir påverkan endast indirekt eller i varje fall inte lika tydlig med exempelvis föreningar som upplåter lokaler och utrustning som möjliggör att musikgrupper mer "ostört" kan formas och vidareutvecklas. När sedan möjlighet ges för bandet att hålla en konsert eller varför inte delta i en musiktävling, kan dock starka motiverande krafter lösgröas, som kan resultera i timmar av trägen instrument- eller sångövning och inspirerat musikskapande. För den som har ett musikintresse idag erbjuds fördjupnings- och uttrycksmöjligheter likt ett dignande smörgåsbord, som i ökande hastighet växer och fylls på. Problemet verkar snarare vara att förmå sig själv välja en väg i snårskogen. Det visar sig därför också att en hel del av eleverna "multitaskar" dvs. sysslar med många helt olika saker samtidigt. Varför välja bara *en* väg när du kan gå på flera samtidigt?

4.4.1 Sammanfattning av huvudrubriken "Musikyrken"

Musikesteteleverna som går i åk. 2 och åk. 3 på Spyken fick i enkätens sista frågeställningar bl.a. i uppgift att försöka blicka flera år framåt i tiden. Jag ville veta om de kunde se sig själva i rollen som utövare inom olika musikyrken. Resultatet visar återigen vissa skillnader mellan hur tjejer och killar har svarat. Turnélivet som frilansmusiker är det som sammantaget lockar mest. Att få backa upp bakom någon annan som kompmusiker eller körsångare ger ju fördelen (ur en synvinkel) att slippa det tunga ansvaret med att kväll efter kväll behöva "fronta" publiken. Många elever lockas ändå av drömmen att någon gång få vara den musikaliska centralfiguren och uppnå lite av "stjärnstatus" som artist och kändis. Detta musikyrke hamnade därför på andra plats i listan. Studiotekniker kom på tredje plats, kraftigt överrepresenterad av killarna. Av de pedagogiska musikyrkena var det populäraste "musiklärare inom gymnasieskola". Enkätens sista fråga visade att eleverna påverkas från många olika håll i vårt samhälle, långt utanför Spykens väggar. Personer som representerar t.ex. olika föreningar, musikskolor eller kyrkor kan i kontakten med en ung människa skapa förtroende som kan ge positiva konsekvenser långt in i framtiden.

5. SLUTSATSER OCH DISKUSSION

Detta avslutande kapitel innehåller reflektioner över min enkätundersökning, diskussioner och dragna slutsatser av resultatet samt avslutningsvis tankar runt förslag till fortsatt forskning.

5.1 REFLEKTIONER ÖVER UNDERSÖKNINGEN

Hela denna studie har riktat huvudfokus mot gymnasieelever på estetiskt program med musikinriktning. I min önskan att överblicka dessa elever framtidsplaner gällande studier och yrkesval samt olika bakgrundsfaktorer som format besluten konstruerade jag ett mätinstrument, en enkät. Denna elevenkät genomfördes på lektionstid i en för eleverna välbekant kontext nämligen deras egen skolmiljö. För att komplettera beskrivningarna av genomförandet (se 3.2.2) vill jag här ta upp några avvikelser i detta som kan ha påverkat resultatet.

Två av de fyra klasserna som fyllde i enkäten hade vardera 10–15 stycken elever som dök upp först efter min introduktion med förtydligande av svarsalternativ. Anledningen till detta var att information om lokalbyte inte nått ut till alla. Vid ena tillfället försökte jag göra en snabbreprise av informationen (för att så lite som möjligt störa dem som redan börjat fylla i enkäten) och vid det andra tog jag informationen mer sporadiskt och enskilt viskande till eftersläntarna. I detta läge kan några elever ha missat delar av informationen och kanske haft en mer diffus bild av skillnaden mellan alternativen "stämmer delvis" och "stämmer lite". Jag vill ändå tro att detta inte i någon större omfattning kunnat förändra studiens resultat i och med att kryssfrågornas ändpunkter "instämmer helt" och "instämmer ej" knappast kunnat misstolkas. En annan avvikande faktor var fem elever som fick tillåtelse att fylla i enkäterna hemma på grund av att de skulle sluta sin skoldag något tidigare än resten av klassen. Detta innebär ju en något ändrad förutsättning, som kunnat påverka enkätsvaren. Dock kände både jag och deras lärare till detta i förväg, varför läraren (efter mina anvisningar) gav dessa elever den muntliga instruktion som alla respondenter skulle få. Därmed kan jag i stort eliminera misstankar om att dessa enkätsvar skulle kunna vara missvisande i något avseende.

Vid ett av enkättillfällena fick jag möjlighet att höra lite av elevernas muntliga kommentarer av studien i stort. Särskilt minns jag en tjej som tyckte att enkätfrågorna var "vinklade" och på något sätt utgick från att alla elever helst bör fortsätta att vidareutbilda sig och helst inom musik. Jag funderade de efterföljande dagarna mycket över vad hon sagt. Enkäten var ju redan genomförd och naturligtvis gick inga omformuleringar av enkätfrågorna att göra i efterhand. Hade jag i min studie inte tillräckligt "tagit hänsyn till" eller "lyssnat på" de elever som går på estetiskt program enbart i syfte att få en allmänt studieförberedande gymnasieutbildning helt utan musikyrikesambitioner? Svaret jag slutligen kom fram till var att studien i någon mån forcerat fram svar (genom t.ex. provocerande frågeställningar) och det kan inte uteslutas att framtidsfrågorna i sig själva kan utgöra känsliga kapitel i ung människas liv. Man har ju faktiskt full rätt att leva livet en dag i sänder, här och nu, och undvika de "stora frågorna" för att optimalt kunna njuta av sin ungdomstid. När i detta läge en vetgirig musikleärarstudent sticker en omfattande enkät, fylld med intrikata frågor om framtida studier och yrken, under näsan på dem, är det inte förvånande med någon slags motreaktion. En del av de elever som svarat "vet

ej" på de öppna frågorna kanske inte ens önskade att de visste. Det är samtidigt inte otänkbart att många befinner sig mitt i en process som håller på att forma ett "embryo" till ett beslut, och sådana processer anser jag ska få ta sin tid. Jag vill ändå försvara det faktum att eleverna hade möjlighet att uttrycka både studie- och yrkesplaner samt exemplifiera påverkansfaktorer helt oberoende av inriktning. Det har därför varit viktigt att i resultatet synliggöra elever med planer på att bli t.ex. polis eller psykolog. Däremot hymlar jag inte med att studien har en musikfokuserad inriktning.

5.2 DISKUSSION AV RESULTATEN

5.2.1 Är musikesteter på Spyken annorlunda jämfört med andra?

Om jag jämför min studies resultat med Maria Karlssons (2002) nationella studie "Musikelever på gymnasiets estetiska program" (kap. 2.4.1) ser man många likheter och vissa olikheter. Bland likheterna kan nämnas att killar i högre grad än tjejer valde denna utbildning med syftet att ägna sig yrkesmässigt åt musik. Det som påverkat beslutet är oftast information från kompisar, även om detta tycks vara mycket viktigare för Spykenesteterna än genomsnittligt. Påverkan till beslutet från lärare och föräldrar är däremot mindre betydelsefullt för Spykisten än för musikesteter i allmänhet.

Karlssons nationella musikestetstudie visar att pojkar i något högre grad än flickor (62 % resp. 49 %) vill ägna sig åt musikyriken i framtiden. Denna genuskillnad syns även i min studie men kanske inte fullt lika tydligt (se t.ex. tabell 29). Jag har däremot i min studie velat påvisa att vissa musikyriken är mer eftertraktade än andra (se tabell 29) samt distinktionen att bara för att en elev kan tänka sig arbeta med ett musikyrke är det inte säkert att man är beredd att "betala priset" för att kunna komma dit, t.ex. genom högstudiesstudier. Därför anser jag att frågorna som mäter elevernas "villighet" till olika musikstudier (se t.ex. tabell 11 och 12 samt exempel efter tabell 18) egentligen är mer intressanta och ger en mer nyanserad bild av framtidsplanerna.

59 % av killarna och 47 % av tjejerna i Karlssons studie uppgav att de direkt efter gymnasiet skulle påbörja vidare musikstudier. Om jag jämför dessa siffror med min tabell 18 (öppen frågeställning om respondentens studieplaner efter gymnasiet) visar det sig att 49 % av Spykentjejerna, alltså 2 % mer än genomsnittet, planerar musikstudier. För Spykenkillarnas del uppges detta endast av 39 %, alltså hela 20 % under genomsnittet. Detta ter sig något märkligt när jag i tabell 11 kan konstatera att lika stor andel av båda könen (strax under hälften) svarat "Instämmer helt" eller "Instämmer delvis" angående om de planerar studera musik på folkhögskola. Planerade studier på musikhögskola (tabell 12) är t.o.m. överrepresenterade av killarna (48 % killar mot 42 % tjejer som svarat "Instämmer helt" eller "Instämmer delvis"). När jag undersöker detta fenomen lite djupare visar det sig t.ex. att nästan en tredjedel av de som svarat "Instämmer delvis" i frågan om musikhögskolestudier ändå svarat "Vet ej" när de kort skulle beskriva sina studieplaner (tabell 18) och de flesta av dessa är killar. Jag tror nog att det krävs en dos mer övertygelse att exemplifiera något i en öppen frågeställning jämfört med att välja ett kryss bland fyra alternativ. Samtidigt vill jag vara försiktig så att jag inte "övertolkar"

tabell 18, dels för att jag själv i efterhand konstruerat dessa kategorier som bara speglar en del av "sanningen", dels för att jag tvingats tolka en del av elevernas ibland tvetydiga svar för att över huvud taget kunna sätta dem i någon kategori. Men om jag ändå väljer att värdera resultaten från tabell 18 som något närmre sanningen, kan detta tyda på att det finns en större tveksamhet bland estetkillarna på Spyken än generellt om huruvida de ska satsa på vidare musikstudier.

En intressant likhet i min och Karlssons studie är däremot att det är fler tjejer än killar som bestämt sig för att ha musik endast som hobby och ej som yrke. Den enda skillnaden i det avseendet är att Spykeneleverna inte riktigt lika definitivt vill stänga dörren till vidare musikutbildningsvägar utan istället ställer sig tveksamma. Det skulle kunna tyda på en sund medvetenhet om pågående mognads- och beslutsprocesser. Med andra ord: Varför smälla igen en dörr framför sin egen näsa när man ännu inte är säker på om man vill gå in?

Maria Karlssons studie tar upp en del siffror vad gäller elevernas enskilda INSÅ-undervisning. Min studies frågeställning fokuserades istället på elevens huvudinstrument, och det är ju inte helt säkert att eleven får enskild undervisning i detta. Däremot får vi fingervisningar om att "rockinstrumenten" (elgitarr, elbas, trummor) har precis samma genusrelaterade övervikt av killar både på Spyken och allmänt. Samma förhållande gäller den starka kopplingen mellan musikestettjejer och INSÅ-sång. För att Spyken skulle vara innehavare av ett "genomsnittligt musikestetiskt program" kan man dock säga att det skulle finnas många fler tjejer som hade piano eller orkesterinstrument som huvudinstrument. Även på killfronten "fattas" det så att säga orkesterinstrument om det skulle spegla landets genomsnittliga musikestetprofil. Jag vill därför utifrån min empiri hävda att Spyken framförallt har en inriktning på pop/rock, även om jag inte kunnat hitta detta uttalat i något dokument. Slutligen finns också likheten i båda studierna att gehörs- och musikleäran får kritik. Både Spykisterna och musikesteterna i allmänhet anser att kvalitetsnivån på teorin måste höjas. På Spyken går eleverna ett steg längre när flera även önskar ökad omfattning på gehörsundervisningen när musikesteter generellt istället anser att den får för stor del av undervisningen. Det tycks vara viktigt för Spykisten att få möjlighet att utveckla kunskaper om musikens teoretiska dimensioner oavsett framtida musikaliska ambitioner.

Spykisten är sammanfattningsvis ändå en ganska genomsnittlig musikestetelev om man bortser från den mera pop/rockorienterade profilen och en större tveksamhet angående framtida musikstudier främst bland killarna. Min studies resultat stämmer därför relativt väl överens med den bild som Karlssons doktorsavhandling ger av musikelever på gymnasiets estetiska program.

5.2.2 Påverkar föräldrarnas utbildningsnivå framtidsplanerna?

En stor del av respondenternas föräldrar har akademisk (eftergymnasial) utbildning. Utbildningen har i min studie oftast visat sig ha en koppling till den arbetsplats man sedan hamnar på. Med det menar jag att de föräldrar som har högskole- eller universitetsutbildning i de flesta fall även jobbar med yrken som kräver denna utbildningsnivå. Jag kan dock hitta några enstaka exempel på motsatsen som t.ex. universitetsutbildade som jobbar som butiksförsäljare eller tidningsutdelare.

Om jag jämför tabell 7 (elevens föräldrars utbildningsnivå) med nationell statistik från Statistiska Centralbyrån (2006) kan man notera följande. Av "spykenmammorna" har minst 86 % gymnasieutbildning (förmodligen även en del av de 10 % som svarat "vet ej") jämfört med rikssnittet för kvinnor som är runt 19 %. Av spykenelevernas pappor har minst 81 % (samt säkert en del av 14 % "vet ej") gymnasieutbildning som kan jämföras med rikssnittet som ligger på cirka 21 %. Differenserna blir lika dramatiska om man ser på högskole- och universitetsstudier. Mellan 70 och 80 % av spykenföräldrarna har eftergymnasial utbildning att jämföras med 14–18 % som gäller den vuxna befolkningen i stort.

Respondenternas föräldrar har alltså extremt mycket högre utbildningsnivå än genomsnittet. Borde detta faktum då kunna ha stor betydelse för elevernas studieplaner? Utifrån min teori-genomgång (kap 2.4.2) har jag i varje fall anledning att tro att högutbildade föräldrar utgör en grupp som i högre utsträckning än genomsnittet vill att deras barn ska satsa på någon form av kultur. Studiens respondenter är ju faktiskt också barn till högutbildade föräldrar som, oavsett varifrån påverkan kom, samtliga valt ett estetiskt gymnasieprogram och i hög utsträckning (70 % av samtliga) fått undervisning i kulturskolan. Jag försökte nu med datorns hjälp reda ut om de elever med en eller båda föräldrar som endast har grundskoleutbildning i något avseende skiljer sig från hela gruppen. Någon sådan skillnad gick ej att finna, dessutom kändes siffrorna osäkra i och med att jag fokuserade på ett antal om endast sju stycken. Jag provade samma undersökning, nu med fokus mot elever med en mamma eller pappa som endast hade gymnasieutbildning. Inte heller i denna grupp syntes någon skillnad jämfört med gruppen i stort. Först när jag slog samman dessa två stratum (totalt 12 % av alla föräldrar) visade sig vissa skillnader.

I denna sammanslagna grupp har endast 50 % av eleverna någon koppling till kulturskolan jämfört med 72 % i hela gruppen. (Räknar jag bort dessa 12 % från hela gruppen ökar andelen elever med koppling till kulturskolan till totalt över 77 %) De instämmer även i högre grad i påståendet att det är viktigt att ha en högskoleutbildning i musik för att livnära sig på ett musikyrke. Denna grupp valde även i större omfattning än resten av respondenterna musikestetiskt program med syftet att sikta mot ett framtida musikyrke. Tendensen i denna grupp tycks också vara att om eleven ska genomföra vidare musikutbildning vill man i första hand göra det på musikhögskolan och inte i så stor omfattning på folkhögskolenivå. Jag gick nog in i denna frågeställning med den förutfattade meningen att elever vars föräldrar har lägre utbildningsnivå i mindre utsträckning vill satsa på högskolestudier, antingen allmänt eller med musikinriktning. Studien visar att jag nog får tänka om, i varje fall när det gäller dessa elever. Denna grupp har nämligen minst lika höga ambitioner, i vissa fall högre än de elever där båda föräldrarna har universitetsstudier som bakgrund. Sammanfattningsvis kan man nog säga att föräldrarnas utbildningsnivå *kan* ha betydelse, dock har inte min studie med sitt mätinstrument och urval kunnat påvisa någon helt tydlig påverkan. Det förefaller inte otänkbart att föräldrars avsaknad av högskolestudier faktiskt kan *öka* studiemotivationen hos vissa elever.

5.2.3 Det synliga dubbla syftet med studierna

Min studie visar att det på musikgrenen av Spykens estetiska program går en grupp elever med syftet att få en god grund för tänkta vidare musikstudier och framtida musikyrken. Denna grupp utgörs av 45 % av i åk. 2 & 3. Två andra "elevgrupper" blir också tydliga: dels de som planerar vidare studier (och yrken) inom andra områden än musik och dels de som ännu ej bestämt sig för framtida inriktning. Dessa två sistnämnda grupper utgörs av 26 % resp. 29 % av respondenterna. Ett övergripande syfte som är utbrett i alla grupperingar är önskan om att

utvecklas musikaliskt. Denna specifika ambition får med stor sannolikhet följden att många kommer att fortsätta med olika former av fritidsbaserat musicerande, oavsett vad man planerar göra efter Spyken. Att använda musik i avsikt att höja sin livskvalité anser jag tillhöra människans rättigheter vare sig man är proffs eller "glad" amatör.

Det visar sig alltså att "det dubbla syftet" (se kap 2.2 och 2.3) med det estetiska programmet är fullt synligt i den undersökta gruppen av musikesteter. Det går verkligen att prata om en "brokig skara" med mycket skiftande attityder och ambitioner gällande yrkes- och studieplaner. Ett annat sätt att betrakta resultatet är uppfattningen att båda syftena, vare sig det gäller framtida musikkarriär eller "hobbyfördjupning", är lika viktiga för att de speglar ett faktiskt behov hos gymnasieungdomarna i dagens samhälle. Ett exempel på detta är t.ex. att cirka 20 % av eleverna i denna undersökning instämmer helt i att de efter nian var skoltrötta och ville ha roligare och mindre teoretiska studier. Dessa elever såg nog Spykens musikestetiska program som en möjlighet att orka med gymnasiestudierna. Hälften av dessa elever vet ännu idag inte vad de ska göra efter gymnasiet. 1/4 har under gymnasietiden kommit underfund med att de vill vidareutbilda sig mot ett musikerke och sista fjärdedelen anger att man nu vill fortsätta studera något som inte har med musik att göra.

Man kan kanske säga att flera av dessa skoltrötta elever använde det estetiska programmet som en "morot" och drog nytta av det förmodade lustfyllda musik innehållet för att överhuvud taget orka med ett nationellt gymnasieprogram. För hälften av dessa var det ett ganska lyckat val då de i varje fall tycks ha fått klarhet över hur de ska gå vidare i livet när det gäller studier. Det går i detta sammanhang att knyta an till niornas stora musikintresse som visar sig i "Nationella utvärderingen av grundskolan 2003" (kap. 2.4.2). Om musikämnet för en skoltrött 15-åring upplevs som en oas i skolan är det inte så långsökt att välja ett gymnasieprogram, där de garanterat får en rejäl dos musik.

Om vi ser det dubbla syftet för musikestetiska gymnasiestudier i förhållande till Bladhs studie "Musiklärare – i utbildning och yrke" (kap. 2.4.3), tycker jag man kan konstatera att ett allmänt musikintresse faktiskt kan vara tillräckligt motiv för att påbörja studier mot ett så pass specialiserat yrke som musiklärare. Det är således viktigt att aldrig betrakta en stor fokusering t.ex. mot musikerrollen i det egna rockbandet, som mindre seriös. Detta är nämligen en ganska vanlig musikalisk utgångspunkt för en hel del studenter på lärarutbildningen i musik. "Hobbyfördjupningen" kan plötsligt ha bytt skepnad och framstå som en naturlig vidare studieförberedelse.

5.2.4 Förberedelse för musiklärarstudier

Min studie visar bland annat att det på Spyken finns en del elever som tänker satsa på att bli musiklärare. Får då dessa elever möjlighet att växa i sin musikpedagogiska roll eller är musikundervisningen enbart inriktad på att tillgodose och utveckla "musiker aspekten"? Det senare fallet verkar vara ganska utbrett enligt Bladh (2002). Låt mig ta ett eget exempel från (rock-) ensembleundervisningen under min praktik på Spyken. Jag upplevde att jag ganska snart kom in i ett tänkande som målade upp en idealbild av hur en riktigt duktig elev i denna undervisningsform skulle uppträda. Eleven skulle naturligtvis öva på sitt instrument och komma väl förberedd till varje lektion. Men det var viktigt att eleven endast tog "lagom" mycket initiativ. De demokratiska principerna genom att kunna t.ex. lyssna på andra samt smidigt komma fram till gemensamma beslut skulle framförallt premieras. De elever som försökte styra för mycket eller driva ensemblen i viss riktning (gällande ex. repertoar eller

uttryck) ansågs i allmänhet negativa. Dessa elever fick ofta påbackning (även från mig) och ombads "tagga ner" och försöka lyssna på hela gruppen och inte vara så egoistiska. Så här i efterhand tänker jag att en del av dessa "styrande" elever i själva verket försökte utveckla sin musikaliska ledarförmåga och såg ensemblen med 5-6 elever som en utmärkt kontext i detta syfte. Att ta tid till sådant skulle emellertid närmast kunna utgöra ett hot för rockensemblens underförstådda tidspressade mål: Den stora uppspelningen på Kulturmejeriets scen. Lärares roll som förebild är viktig i detta sammanhang och mina signaler till eleverna var kanske här alltför fokuserade mot att utveckla deras musikerroll.

För att komma in på musikhögskolans lärarutbildning i musik måste man förutom att uppvisa kunskaper i sjungande, spelande och musikteori/gehör även göra ett s.k. gruppledningsprov. Detta prov ska visa om den sökande har förmåga att leda en grupp människor genom en musikalisk aktivitet. Jag anser att det därför är viktigt att de som studerar på det estetiska programmet redan under sin gymnasietid får möjlighet att odla och utveckla musikpedagogiska och musikledarskapskvalitéer, inte i motsats till eller på bekostnad av den musikaliska nivån utan i samförstånd. Det kan säkert finnas olika vägar för en ung människa att finna sin musikaliska identitet. Min syn är att denna identitet kan leda en individ vidare, t.ex. mot en studieinriktning. Musikläraren måste bära med sig insikten att detta kan ske på *fler* sätt än genom elevens huvudinstrument (musikerperspektivet), som jag själv även upplever vara det mest utbredda förhållningssättet. Man får inte glömma andra möjliga exempel som "jag är bra på att förklara och visa hur man ska spela" (musikpedagogiskt perspektiv) eller varför inte "jag kan förstå musiken genom noterna" (musikteoretiskt perspektiv).

Visst är folkhögskolans musiklinjer en vanlig "mellanstation" som förberedelse innan musikhögskolan. Detta faktum kan emellertid vara riskfyllt för ett estetiskt program att luta sig emot och kan då kanske bli frestad att tänka: "Allt det där har man ju tid att slipa på sedan när man går på folkhögskolan." Verkligheten är snarast den att även folkhögskolorna har begränsat med platser och genom antagningsprov ställs frimodigt krav att eleverna ska kunna både det ena och det andra för att överhuvudtaget komma in. Därför bör estetiska program, däribland Spykens, ha den höga ambitionen att möjliggöra en god förberedelse för en elev att söka till både folkhögskola och musikhögskola och ge rimliga chanser att även bli antagen. Innebär det att även Spyken borde överväga antagningsprov? Detta återkommer jag till under rubrik 5.2.5.

5.2.5 Balans mellan fokuseringsdiken

Man skulle provocerande kunna beskriva Spykens musikestetiska program som både ett växthus och en lekstuga. Ett växthus i den bemärkelsen att elever både utvecklas och mognar här på många olika sätt och en slags lekstuga genom att det är vanligt att lärarna uppmuntrar och släpper fram både nyfikenhet, kreativitet, humor och glädje. Musik skapas och framförs t.ex. genom konserter, musikaler, turnéer och studioinspelningar. I mitt tidigare jobb som musikt tekniker på Spyken kunde jag på en och samma dag se många helt olika musikaliska undervisningssituationer. I en sal pågick sambaundervisning (ett oerhört ljudtryck) medan en fempersoners ensemble spelade snabb och aggressiv hårdrock (om möjligt ännu starkare) i salen intill. En stund senare diskuterades modernism och postmodernism i en 25-personers grupp i ämnet kulturhistoria samtidigt som man kunde ana "bastrummedunket" och fragment av blåsriff från en gammal soulklassiker från våningen inunder. När gehörsundervisningen sedan

satte igång fick jag ofta höra flerstämmiga notvärdesövningar utförda med handklapp följt av melodidiktat nedtecknade av elever med sina pannor i djupa veck, svagt hummandes ovanliga intervaller. När kören efter lunch sedan skulle öva inför vårkonserten kunde man få höra en större skara 18-19 åringar sjunga "Längtan till landet" i ett 4-stämmigt arrangemang samtidigt som det komponerades och arrangerades musik med inspelningsprogrammet Cubase i musikdatasalen intill. Senare på eftermiddagen var det genomgång av olika mikrofontyper i inspelningsstudion samt mixning av något projekt inspelat med datorprogrammet "Pro Tools". Förmodligen var redan då den enskilda INSA-undervisningen i full gång med ljud sipprandes ut genom dörrarna av t.ex. vacker sång från någon älskad musikal eller svåra "jazzlicks" från gitarrummen.

Det som jag här beskriver är inte på något sätt unikt för Spyken utan nog vanliga exempel från de musikkurser som ska finnas på musikgrenen av ett estetiskt gymnasieprogram. Man måste medge att det i min beskrivning finns likheter med hur verkligheten kan se ut för en student som läser till musiklektör på musikhögskolan. Lite tillspetsat hade man kunnat säga att om det på det estetiska programmet lagts till några kurser om musikpedagogik och det kryddats med lite praktik hade det nästan varit som en "lightversion" av G- eller IE-varianten på musikhögskolan. Att trilla i ett sådant specialiseringsdike redan i gymnasiet tror jag hade varit olyckligt för att det troligen skett på bekostnad av elevernas möjlighet att bygga upp en god och viktig kunskapsbredd. Precis som jag nämner under rubriken "Förberedelse för musiklektörstudier" (kap. 5.2.3) bör inslag få finnas på det estetiska programmet som tränar elevers musikpedagogiska förmåga. Jag anser emellertid att dessa inslag har sin plats inom nuvarande musikkurser. Min egen erfarenhet är att bred musikalisk kunskap och erfarenhet som sträcker sig över flera musikstilar, musikinstrument och uttryckssätt paradoxalt nog ger en slags spetskompetens, i varje fall när det gäller studier och utövande inom musiklektörområdet.

Precis som jag nämnt tidigare tycker jag det är viktigt att behålla det estetiska programmets dubbla syften genom att både förbereda för allmänna och estetiska studier, dock behöver utbildningens fokus hitta en balans. Om det ena "diket" skulle vara för tidigt och överdriven specialisering menar jag att det andra "diket" kan vara när musikkursernas ambitionsnivå sänks och innehållet blir så "allmänt" och närmast populistiskt att dess kunskapsmål mest visar sig som kortsiktiga musikaliska förnöjelser. Min studie visar att en del elever upplever att Spykens musikkurser till viss del kanträt över i detta dike. Jag tror det är viktigt för Spyken att ta till sig dessa signaler och hitta vägar för att hitta en ännu bättre balans i kursernas (och musiklektörernas) ambitionsnivå samt i vissa fall öka förväntan på eleverna. Dessa förändringar är fullt möjliga att genomföra inom Spykens väggar till skillnad från t.ex. frågan om antagningsprov till estetiska programmet. Ett mer än 10 år gammalt politiskt beslut i Lunds kommun klagör att det endast är betygintaget som avgör. Om detta beslut skulle omprövas och rivas upp måste det först skapas en opinion runt detta. En sådan förändringsprocess är inte omöjlig men kostar säkert mångas engagemang och tid. Den övertygelse som växt fram i mig under detta arbete säger emellertid att antagningsprov redan på gymnasienivå på ett olyckligt sätt hade exkluderat många elever vars musikintresse knappt börjat gro. Därför tror jag mer på förändringar som utgår från Spykens nuvarande förutsättningar som ger fler chansen att växa trots olika musikaliska nivåer. Jag tror att elevernas tydligt uttalade önskemål om antagningsprov kan minska om Spyken genomför noggrannare nivågrupperingar och kombinerar detta med ett mer balanserat fokus.

5.2.6 Hur påverkar tiden på Spyken eleverna?

I tabell 19 går det att se varför eleverna valt musikestetiska gymnasiestudier på Spyken. 55 % av svarade antingen "mycket viktigt" eller "ganska viktigt" på det föreslagna syftet: "Jag siktar mot ett framtida musikyrke". Jag tänker mig nu att man delar in alla elever i två grupper utifrån detta påstående där den andra "gruppen" (45 %) tyckte att musikyrkessyftet är "lite viktigt" eller "ej viktigt". Vilken grupp påverkade i så fall den andra mest? "Omvändes" fler "fritidsmusiker" till att få visioner om musikyrke? Fanns det många som å andra sidan avskräcktes eller blev "mätta" på det stora utbudet av musik i undervisningen och som började fundera i helt andra banor?

När jag tittar närmare på den första gruppen som i högre grad utgick från musikyrkesambitioner visar det sig att nästan 70 % av dessa efter ett par tre år på Spyken vill fortsätta med musikstudier. 20 % vet ej vilka studier de ska fortsätta med och 10 % har tänkt om och vill börja studera något helt annat än musik. I den andra gruppen (som utgick från lägre musikyrkesambitioner) har 17 % nu blivit övertygade att de ska studera vidare inom musik, dock svarar dessa bara "instämmer delvis" på frågan om villighet till musikstudier på folkhögskola eller musikhögskola. Vidare anger 44 % av denna grupp att man planerar studier som inte är musikrelaterade och 39 % (10 % högre än genomsnittet för hela gruppen) svarar "vet ej" på frågan om framtida studier.

Av dessa siffror drar jag slutsatsen att Spykens musikestetiska undervisning är bättre på att hålla höga musikyrkesambitioner "vid liv" jämfört med förmågan att "omvända" eller höja låga. Det hade dock varit intressant att få veta vad de 39 % "vet ej -eleverna" till slut valde för framtidsplaner. Det är inte otänkbart att övertygelse om framtida musikstudier eller andra studier så småningom ändå växer fram hos en del av dessa. Denna relativt stora grupp hade emellertid kunnat förändra detta resultat ganska mycket om de i nuläget vetat vad de ville. Bör jag betrakta detta som ett dåligt resultat för Spyken? Jag kan inte i min teorigenomgång hitta någon siffra att direkt kunna jämföra med utan drar slutsatsen att om enkäten genomförs fler gånger på Spyken samt vid ett par andra jämförbara skolor kan man få underlag för att besvara den frågan. Fram tills dess blir det bara spekulationer.

Har då musiklärarna på Estetprogrammet ett ansvar att aktivt kunna "leda" elever vidare mot ett framtida musikyrke, eller är det beslut som eleven ska ta helt själv, helst utan lärarpåverkan? Är det fult eller rent utav fel att som musiklärare försöka påverka eleverna i detta avseende? Jag anser att varje lärare på gymnasiet på sätt och vis har ett "studie- och yrkesvägledaransvar" som ämnesföreträdare och specialist inom sitt område. Det är sedan upp till var och en att bedöma hur aktivt detta ska ske. Den balansgången är säkerligen nog så svår. Jag vet till exempel lärare som tycker det är mer humant och ärligt att berätta "rakt ut" för en elev att denne verkligen *sjunger* falskt i motsats till andra som inte vill såra utan mer uppmuntra de små framgångarna och tappra försöken. Inte så att förmågan att kunna intonera rösten skulle vara helt avgörande för en framtida musikkarriär, men jag förstår att bedömningssituationer (inte minst i betygsfrågorna) är en del av verkligheten på det estetiska programmet. Frågan är ju då om det finns kompetens hos musiklärarna att se om det finns potential hos en elev att bli en musiker eller musiklärare. Detta är säkert skiftande men jag är dock övertygad om att feedback och uppmuntran från musikläraren kan göra att elever orkar öva med förundransvärd intensitet och uthållighet. I synnerhet blir detta tydligt om eleven upplever att musikläraren är en god förebild, som verkligen "tror på" och förväntar sig framsteg.

5.2.7 Påverkan utanför skolans väggar

Jag tittade även lite närmare på de elever (28 % av samtliga) som uppgett att man aldrig haft kontakt med kulturskolan. Denna grupp består av 79 % killar och 21 % tjejer. Det visar sig att dessa elever i mindre utsträckning har någon närstående med musikyrke (39 % mot 56 % i hela gruppen). Vidare anger endast 30 % (mot 45 % i hela gruppen) att de planerar olika musikstudier och hela 40 % (mot 29 % i hela gruppen) svarar "Vet ej" på frågan om studieplaner. Det är värt att notera att samtliga av dessa 40 % är killar. Jag drar av detta slutsatsen att det är tydligt att kulturskolan tycks vara en viktig faktor som påverkar och ger elever övertygelse om studie- och framtidsplaner. Elevernas kontakt med kulturskolan (överrepresenterat av tjejerna, se tabell 4) har därför i viss mån påverkat och färgat studiens respondenter. Det är kanske inte helt oväntat att denna kontakt verkar öka elevernas motivation något i riktning mot framtida musikstudier. Det går även i detta sammanhang att knyta an till Nationella utvärderingen av musik 2003 där de som lyckas bäst i grundskolans musikundervisning (främst tjejer) uppger att det de kan har de framför allt lärt sig utanför skolan, på kulturskola eller i olika band.

En annan påverkan utanför skolan som jag trodde jag skulle kunna se relativt tydligt gäller de elever som uppger att de har närstående med musikyrke (56% av hela gruppen). Andelen killar och tjejer i denna grupp är ungefär hälften var och de instämmer faktiskt i högre grad (7-8 % mer) jämfört med resten av respondenterna att de avser söka framtida musikstudier på folkhögskola och musikhögskola. Det förefaller dock vara samma tendens som i kap. 5.2.1 där flera av de elever som kryssat i "Instämmer delvis" när det gäller vidare musikstudier ändå svarat "Vet ej" när de ombads beskriva sina studieplaner. Detta får till följd att spridningen på svaren i den öppna frågeställningen om framtida studieplaner (se tabell 18) i denna grupp ändå inte skiljer sig nämnvärt från resten av studiens elever. Jag kan dock tänka mig att en del av dessa elever har en mer nyanserad bild av vad olika musikstudier kan innebära när ett levande "musikkarriärsexempel" finns i närheten. Denna relation tycks ändå inte ha ökat elevernas önskan att jobba med olika musikyrken i framtiden, för siffrorna runt frågeställningen om villighet till olika musikyrken (tabell 29) är närmast identiska även vid analys av respondenter *utan* närstående med musikyrke. Jag kan därmed avskriva ännu en av mina förutfattade meningar.

Jag tror sammanfattningsvis att det ligger mycket i vad forskarna Hodkinson och Sparks (kap 2.4.4) menar om förståelsen av en individs livshistoria. Man kan alltså inte bara "rycka ur" en tänkbar påverkansfaktor ur sitt sammanhang om syftet är att verkligen förstå en människas karriärsbeslut. Därför bör även slutsatsen om kulturskolans motiverande påverkan egentligen tolkas ännu djupare. Det kan vara så att det inte är kontakten med institutionen kulturskolan eller dess undervisningsform i sig som är avgörande, utan den unika personliga relationen med förebilder som t.ex. en duktig och uppmuntrande musiklejare eller andra musikelever. När så utveckling av förmågan stärker "plantans rotsystem", kan sedan övertygelser växa sig starka i ett gynnsamt klimat. Detta "klimat" är en komplex och föränderlig väv av förutsättningar, händelser, erfarenheter och relationer som denna studie ej kan överblicka. Emellertid innehåller min empiri exempel på flera olika trådar i elevernas "livsväv". Trådar som utgör mer eller mindre viktiga påverkansfaktorer till estetelevers framtidsplaner.

5.3 SAMMANFATTANDE SLUTSATSER

Gav studien några svar på mina frågor? Mitt svar är: Ja, och mycket mer därtill. Det torde framgå av det redovisade. Jag har fått en aktuell inblick i gymnasievärlden och runt ungdomars inställning till musik, musicerande och musikyrken. I arbetet runt examensarbetet har jag själv dessutom fått göra en "resa" och på olika sätt bearbetat min egen krokiga väg fram till en yrkesutbildning och ett musikyrke. Denna "resa" har jag av utrymmesskäl valt att inte ta med i rapporten.

De viktigaste resultaten som jag vill lyfta fram är att mellan 40 och 50 % av musikesteterna i åk. 2 och åk. 3 anger att de vill fortsätta vidareutbilda sig inom musik. Mer än var fjärde elev i studien är dock osäker på vad de ska studera efter sin gymnasieutbildning. Generellt finns det en större osäkerhet ibland killarna. Esteteleverna på Spyken har högt utbildade föräldrar och har till 70 % haft kontakt med kulturskolan. Just kulturskolan tycks vara en av de tydligaste "påverkanstrådarna" i elevernas livsväv framför t.ex. föräldrars utbildning eller närstående med musikyrke, även om många andra faktorer säkert samverkar. Den viktigaste anledningen till gymnasievalet var att kunna utvecklas musikaliskt. Spyken är bättre på att hålla liv i höga musikyrkesambitioner jämfört med att höja "låga" ambitioner. Spyken har främst en pop/rockinriktad stil med många elgitarrister och sångare. Eleverna har hög tilltro till musiklärarnas förmåga samtidigt som många vill ha bättre och mer gehörsundervisning och en allmän höjning av ambitionsnivån. En del elever tror att antagningsprov skulle kunna vara lösningen på att höja denna nivå. Frilansmusiker eller artist är de musikyrken som är hetast just nu bland Spykeneleverna.

Slutligen vill jag återigen ta upp det dubbla syftet med estetiskt program, det vill säga att det både ska förbereda för estetiska såväl som allmänna vidare studier. Detta var något som jag var skeptisk till i början av arbetet men under "resans gång" ändrade jag mig därför att jag såg att det fyller verkliga och viktiga behov. Jag vill därför poängtera vikten att gymnasieskolor med estetiskt program även framöver håller fast vid dessa båda syften.

5.4 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING

Under arbetet med denna studie har jag flera gånger kommit fram till en önskan att genomföra motsvarande enkäter vid ett par andra gymnasieskolor med musikestetiskt program. Därigenom hade man kunnat göra ännu mer nyanserade analyser och mer långtgående jämförelser. Det hade då varit möjligt att jämföra elevprofiler (t.ex. förkunskaper, angivna syften samt andra förutsättningar) med "skolprofiler" (upplägg, utbildningsfokusering och ambitionsnivå) i syfte att förbättra och bättre matcha undervisningen efter elevernas behov. Då hade det varit naturligt att utöka studiens elevfokusering till att i större utsträckning innefatta skol- och utbildningsfokus. En triangulering mellan flera skolor hade i det sammanhanget kanske kunnat synliggöra fruktbara och konstruktiva utvecklingsmöjligheter.

En annan intressant vidare forskning hade varit att följa upp studiens respondenter om t.ex. tre år. Hur blev det med deras framtidsplaner egentligen? Förändrades ambitionerna och studieplanerna och tog dessa helt nya riktningar efter tiden på Spyken? Hur blev de med alla de

osäkra eleverna? En sådan kunskap hade möjliggjort att med större noggrannhet kunna uttala sig om hur hållbara ungdomars framtids- och yrkesplaner under gymnasietiden verkligen är.

Slutligen vill jag ge ett konkret förslag både till musikhögskolor samt folkhögskolor med musikinriktning. Alla nyantagna musikstudenter borde få delar av sin musikaliska och allmänna bakgrund registrerad (likt Spykistens profil) i syfte att underlätta både för framtida forskning och för utvecklingsarbete inom skolan. Jag anser att det för varje skola är befogat att ta reda på vad det egentligen är för slags människor som tar del av undervisningen. Elevernas förkunskaper och erfarenheter är viktiga tillgångar i varje pedagogisk situation. En ökad insikt i elevers bakgrund kan därför leda till att man bättre fördelar de resurser skolan förfogar över vilket till "syvende og sidst" gagnar både elever, lärare och hela vårt samhälle.

6. REFERENSER

- Bladh, S. (2002). *Musiklärare – i utbildning och yrke*. Göteborg: Göteborgs Universitet, Institutionen för musikvetenskap.
- Karlsson, M. (2002). *Musikelever på gymnasiets estetiska program*. Diss. Malmö: Musikhögskolan
- Larsson, K. & Sundvall, C. (2006). *Att gå mot strömmen – Varför flickor väljer mansdominerade gymnasieprogram*. Examensarbete vid Studie- och yrkesvägledarutbildningen, Malmö: Malmö Högskola, Lärarutbildningen, Individ och samhälle.
- Patel, R. & Davidsson, D. (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Sandberg, R. & Heiling G. & Modin C. (2005). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003*. Stockholm: Skolverket
- Trost, J. (2001). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur

Internet:

- Arbetsförmedlingen. *Platsbanken*. <http://platsbanken.ams.se/yrke/> Online i perioder mellan sept. 2007 – nov. 2007.
- Skolverket. *Programsmål för estetiska programmet*. <http://www.skolverket.se/skolfs?id=1228> Online 2007-03-10.
- Skolverket. *Kommentarer till programmålet*. <http://www.skolverket.se/sb/d/597/a/7672> Online 2007-03-11.
- Skolverket. *Varför ser kursplanerna ut som de gör?* Publikation 05:894. <http://www.skolverket.se/sb/d/150> Online 2007-03-11.
- Spykens hemsida. <http://www.spyken.lund.se/> Online i perioder mellan nov. 2006 – nov. 2007.
- Statistiska Centralbyrån. *Befolkning 2006*. <http://www.scb.se/statistik/UF/UF0506/2007A01/Tab1.xls> Online i perioder mellan okt. 2007 – nov. 2007.

7. BILAGA

Spykens Musikestet-Enkät Ht 2007

Spykens Musikestet-Enkät Ht 2007:

Spykistens profil

---

1. Jag är kille   tjej
2. Jag går i årskurs   2   3
3. Mitt huvudinstrument (eller det jag tycker jag kommit längst på): **OBS: bara ett kryss!**
 Piano   Akustisk gitarr   Elgitarr   Elbas   Trummor
 Sång   Stråkinstrument   Blåsinstrument   Annat: _____
4. Jag musicerar helst i denna musikgenre (ex. hårdrock, folkmusik, jazz osv.) :
 _____
5. Jag har gått musikklass (eller liknande) i grundskolan..... Ja   Nej
6. Min relation till kulturskolan (kommunala musikskolan):
 Går där just nu   Har gått där   Har aldrig gått där
7. Mina föräldrars yrke/sysselsättning?
 Mamma: _____
 Pappa: _____
8. Mina föräldrars utbildning? *Ange den högsta!*
 a. Mamma: Grundskola   Gymnasiestudier
                     Högskola/Universitet   Vet ej
 b. Pappa: Grundskola   Gymnasiestudier
                     Högskola/Universitet   Vet ej
9. Jag har någon närstående (släkting, syskon, bekant) som har ett musikyrke. Ja   Nej
10. Mina föräldrar spelar eller sjunger i musikgrupp el. kör på sin fritid.   Ja   Nej
11. Så här många timmar varje vecka **utanför** skoltid ägnar jag åt musicerande (ej lyssnande)?
 0-1 timme   1-2 timmar   2-4 timmar   4-6 timmar   Mer än 6 timmar
12. Jag spelar/sjunger i musikgrupp el. kör **utanför** skoltid.   Ja   Nej

13. Hemma har jag tillgång till följande musikinstrument/utrustning/förutsättningar:
Kryssa för alla tillämpliga alternativ!

Piano Akustisk gitarr Elgitarr Elbas Trumset
Synth/Keyboard Dator med musikprogram (t.ex. Cubase) Stråkinstrument
Replokal med ljudanläggning Blåsinstrument Människor att spela/öva med

Tankar och attityder om studier, arbete och musik

14. Framtidsutsikterna är goda för att få anställning inom ett musikyrke.

Instämmer helt Instämmer delvis Instämmer lite Instämmer ej

15. Jag tänker studera musik på någon folkhögskola i framtiden.

Instämmer helt Instämmer delvis Instämmer lite Instämmer ej

16. Jag tänker söka in till någon musikhögskola i framtiden.

Instämmer helt Instämmer delvis Instämmer lite Instämmer ej

17. Musikprogram på TV har påverkat mig att satsa på musik. (T.ex. Fame Factory, Idol, Talang, Melodifestivalen osv.)

Instämmer helt Instämmer delvis Instämmer lite Instämmer ej

18. Mina föräldrar vill att jag efter gymnasiet läser vidare mot ett "riktigt jobb" och har musiken endast som hobby.

Instämmer helt Instämmer delvis Instämmer lite Instämmer ej

19. Min skicklighet och talang som musiker eller sångare är tillräckligt god för att så småningom klara av vidare musikstudier om jag skulle vilja.

Instämmer helt Instämmer delvis Instämmer lite Instämmer ej

20. Jag måste vara mycket bra på gehör och notläsning för att klara av ett framtida musikyrke.

Instämmer helt Instämmer delvis Instämmer lite Instämmer ej

21. Det är viktigt att ha en högskoleutbildning i musik om man ska kunna livnära sig på ett musikyrke.

Instämmer helt Instämmer delvis Instämmer lite Instämmer ej

22. Så här vill jag kortfattat beskriva mina studieplaner efter att jag tagit studenten på Spynen:

Musik på Spyken

---

23. Varför valde du att gå Estetiskt program, musik på Spyken? Tala om hur viktiga följande anledningar varit för ditt beslut.

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Lite viktigt	Ej viktigt
a. Spyken har gott rykte och hög status.....	☐	☐	☐	☐
b. Jag känner nöjda elever som går eller har gått på Spyken.....	☐	☐	☐	☐
c. Spyken ligger i närheten där jag bor.....	☐	☐	☐	☐
d. Mina föräldrars rekommendation.....	☐	☐	☐	☐
e. Spykens programkatalog och hemsida.....	☐	☐	☐	☐
f. Lärares eller SYV:s rekommendation från högstadiet.....	☐	☐	☐	☐
g. Jag valde samma som min/mina kompisar.....	☐	☐	☐	☐
h. Jag siktar mot ett framtida musikycke.....	☐	☐	☐	☐
i. Jag var skoltrött efter åk.9 och ville ha "roligare" och mindre teoretiska studier.....	☐	☐	☐	☐
j. Jag ville utveckla mig musikaliskt.....	☐	☐	☐	☐
k. Jag ville prova om musik är något för mig.....	☐	☐	☐	☐
l. Annan anledning nämligen: _____ _____	☐	☐	☐	

24. Musiklärarna på Spyken försöker påverka mig att studera vidare inom musik.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej
☐	☐	☐	☐

25. Skickligheten på Spykens musiklärare är tillräckligt god för att förbereda mig för vidare musikstudier.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej
☐	☐	☐	☐

26. Jag skulle kunna utvecklas mer om musiklärarna på Spyken ställt större krav på mig.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej
☐	☐	☐	☐

27. Musikesteterna borde ha antagningsprov för att komma in på Spyken.

Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej
☐	☐	☐	☐

28. Mer enskild undervisning (t.ex. INSA) på mitt huvudinstrument ökar sannolikheten att jag satsar på vidare musikstudier. Instämmer helt   Instämmer delvis   Instämmer lite   Instämmer ej

29. Spyken ger en god grund för fortsatta studier i allmänhet.

Instämmer helt   Instämmer delvis   Instämmer lite   Instämmer ej

30. Spyken ger en god grund för fortsatta studier med inriktning mot musik.

Instämmer helt   Instämmer delvis   Instämmer lite   Instämmer ej

31. Jag tycker att Spykens musikkurser borde vara mer fokuserade mot framtida musikyrrken.

Instämmer helt   Instämmer delvis   Instämmer lite   Instämmer ej

32. Detta hade behövts för att bättre förbereda Spykens musikesteter för en framtida karriär inom olika musikyrrken:

---

33. Det finns andra viktiga faktorer **på Spyken** som har påverkat mina studie- och yrkesplaner (t.ex. kurser, personer m.m.):

Musikyrrken

---

34. Jag kan tänka mig att i framtiden arbeta med följande yrken:
(OBS: Läs igenom alla yrkena a-o innan du börjar. Kryssa sedan i din ståndpunkt på **alla** exempel!)

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej
a. Artist och kändis.....	☐	☐	☐	☐
b. Ljudtekniker eller producent i t.ex. inspelningsstudio, TV och radio.....	☐	☐	☐	☐
c. Klassisk musiker i t.ex. symfoniorkester.....	☐	☐	☐	☐
d. Musiklärare i grundskola.....	☐	☐	☐	☐
e. Musiklärare i gymnasieskola.....	☐	☐	☐	☐
f. Musiklärare på kulturskola (el. likn.).....	☐	☐	☐	☐

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer lite	Instämmer ej
g. Kompositör eller arrangör.....	☐	☐	☐	☐
h. Frilansmusiker som turnerar med artister/band	☐	☐	☐	☐
i. Studiomusiker.....	☐	☐	☐	☐
j. Göra musik till data- och TV-spel.....	☐	☐	☐	☐
k. Inom musikal och teater.....	☐	☐	☐	☐
l. Sångpedagog (röstcoach).....	☐	☐	☐	☐
m. Körledare.....	☐	☐	☐	☐
n. Kantor/kyrkomusiker.....	☐	☐	☐	☐
o. Göra musik till reklam.....	☐	☐	☐	☐

35a. Jag har funderat på att arbeta med ett annat specifikt yrke eller yrkeskategori som **inte** är nämnt i fråga 34. Ja Nej

b. Om ja, nämligen: _____

36. Andra musiksammanhang **utanför** skolan som betytt och betyder mycket för mig och mitt musikutövande(t.ex. ABF, Studieförbundet, kyrkor, föreningar, teater, dans, personer, artister, filmer, böcker m.m.)

Till sist: Kontrollera att du ej glömt att besvara någon fråga.

Stort tack för din medverkan!

Rickard Carlsson